

טבת
ג'ציון מזה, שנת ה'תש"פ

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ן

קהל קהלת ציון

התאחדות ההרדים לדרושת ציון על טהרת הקודש

תוכן הענינים

- ב האדמו"ר מגור האמרי אמת'
ג דבר העורף
ד הלכות רבית לאור מציאות אומה בארצה ו
ה ברוך שמסר עולמו לשומרים ט
ו דיון בדברי הספר 'זיואל משה' יא
ז הגיע הזמן לשוב הביתה! יג
ח משנת מרח החזון איש זצוק"ל טו
ט לא יעקב ואמר עוד שמך... יז
י ה' מתאווה לתפילת צדיקים - בא"י כא
יא חכמי המזרח - באהבת ציון כג
יב עיונים בדרמי העבודה כה

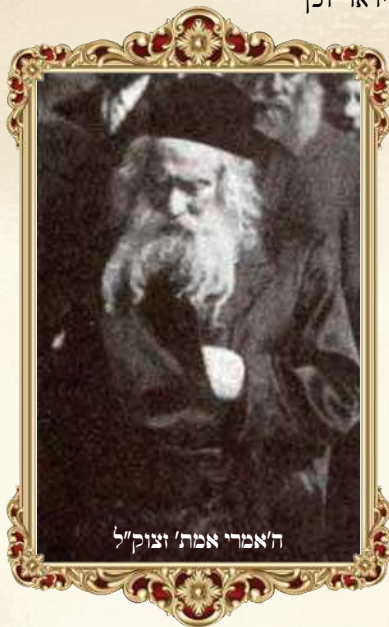

קטעים ממכתבו מביקורו הראשון [מתוך חמשה] בארה"ק - תרפ"א (אוסף מכתבים מכתב ס')

שישתדלו להרכות הישוב באה"ק הן באיסוף ממון הרבה לטובת קרן א"י שאצל האגודה, והן לעורר בכלל את החרדים שיניחו חלק מהונם בארה"ק כל אחד ואחד

לבן אקה ואבקש שממני יראו וכן יעשו, כי הגיע השעה

הנני שבע רצון מאד בראותי כי יכולים גם לבוא אל המנוחה ולהתנהג שמה בדרכי היהדות כאשר הורנו אבותינו ואבות אבותינו.

ה'אמרי אמת' זצוק"ל

ומי אשר חננו השי"ת בהון יוכל בלי ספק למצא שמה פרנסתו במנוחה שלימה ולשמור היהדות באין מעצור. אולם גם אלו שאין יכולים ואין חפצים להשתקע באה"ק, דעתי בכדי לעזור לאחיהם בניי החרדים להתיישב שמה, יפרישו כל אחד מהונו סכום מסוים ולקנות לו שם חבל נחלה, והוא נושא פירות גם בעוה"ז. ואולי ע"ז רמזו חז"ל שליש בקרקע, הכוונה על קרקע אה"ק.

ולקשט עצמי קודם עשיתי מיד עם החבורה שבאתי עמה ואיזה מיקירי ירושלים השתתפות על יסוד חברת מניית וקנינו בעיר יפו חלקת אדמה כעשרים אלף אמה לבנות שמה בנינים וחנויות ובמשך שנה יגמרו הבנינים.

לעשות דברים ממשיים בפועל [בעניין בניין א"י]. וגדולה מזה הבאתי כמה עניינים והצעות עבור אגודת שלומי אמוני ישראל [השם המקורי של אגו"י] שעליהם להוציאם אל הפועל. ונכון שתהיה אסיפת מועצת גדולי התורה וגם האספה הכללית של האגודה, למען הגדל עבודת הישוב באה"ק בפעולות ממשיות.

בטח כבר ידעת כי בווען [הכנסיה הגדולה בווינה] על האסיפה של מועצת גדולי התורה החליטו שהאגודה תעסוק בעבודה ממשית בכל המקצועות בישוב א"י מבלי הבט אל התנאים הפוליטיים המתחלפים ובאים. וכן הוא באמת דעתי אשר מצוות ישוב א"י שנצטוונו בתורתנו הקדושה, איננה דבר התלוי בזמן, רק בהיכולתו האפשרות. ולכן גם עתה צריכים להשתמש בהאפשרות של עכשו ולעבוד בכל עוז. כי בריבוי העולים החרדים לא"י תתגדל השפעתם שמה וזה יגרום שמירת קדושת הארץ.

והנני כופל את דבר, אשר על אגודת שלומי אמוני ישראל לעורר את כל החרדים

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

הלוחשת, אשר תמיד רחשה כאן מתחת לפני השטח, גם בימים בהם המסר של 'קדושת ציון' לא יכול היה לקבל ביטוי ציבורי. אברך שמתוודע לאמתות הללו אינו יכול להשאר באותה נקודה בה היה קודם. כל צורת הלימוד שלו מקבלת גוון אחר. אם עד כה סבר, כי התורה נתנה על-מנת שיזכה כל אחד באופן פרטי להשתלם בלימוד ובדקדוק המצוות, מעתה הוא מבין, כי מבלי להזניח, חלילה, את אותן מעלות, ישנה שאיפה גבוהה הרבה יותר, והיא תיקון עולם במלכות ש-די, השבת השכינה לציון והנהגת האומה כולה בדרך ה'.

הנושא של 'מדינת הלכה', כפי שהתקשורת אוהבת לכנות אותו, או 'מדינת התורה' כפי שאנחנו מעדיפים - הוא דוגמא מובהקת למה שבארנו כעת. אם אברך עד כה עסק, לדוגמא, בסוגיה של שימוש בחשמל המיוצר, לדאבונו, על-ידי יהודים בשבת - הרי שמוקד ההתעניינות שלו הייתה השאלה האם חשמל זה מותר עבורי בשימוש או אסור, ואם הוא אסור - כיצד אני מתגבר על הבעיה - באמצעות גנרטור, מצברים וכו', האם מותר לי ללכת לבתים של אחרים שמשמשים בחשמל, האם מותר ללכת ברחוב וכיוצא בשאלות כאלו. אולם מי שמבין את המסר של אגודת 'קדושת ציון' עוסק מלבד בשאלות הללו גם בשאלות חשובות בהרבה - כיצד אני מנהל מדינה שבה אין חשמל המיוצר בשבת?

אחת הקושיות שמקשים רבים על אגודת 'קדושת ציון' היא כיצד בכוונתכם להתמיד ולהוציא עלון גדוש מדי חודש בחודשו עם חומר חדש, מגוון ומעניין, כאשר כל העת אתם חוזרים וסובבים סביב מצוה אחת, הלא היא מצות ישוב ארץ-ישראל והמסתעף ממנה. מה כבר יש לחדש כל פעם באותו נושא, וכי זה לא הופך אתכם לסוג של 'משוגעים לדבר אחד'?

אולם כפי ששאלה זו היא מובנת למי שמגיע מבחוץ, כך היא מיותרת עבור מי שפעם אחת הציץ והפך לחלק מהאגודה, מתומכיה ואוהדיה. מי שעוקב אחר הפעילויות השונות מבין הן מהכמות והן מהאיכות של בני העליה המובחרים מכל רחבי הקשת החרדית, אשר רואים את עצמם כחלק מהמפעל האדיר הזה, כי לא יתכן שמצוה אחת ממצוות התורה - חשובה ככל שתהיה - תאגד כה רבים בכזו התלהבות ובכזו הזדהות, אם מדובר בסך-הכל על עוד מצוה שמישהו החליט שצריכה קצת חיזוק.

ובאשר מעמיקים יותר מבינים, כי לאמתו של דבר איננו מדברים כאן על מצוה אחת, וגם לא על כמה מצוות. אפילו לא על הרבה מצוות. מי שמבין לעומק יודע, כי מדובר כאן על כל צורת היהדות, על כל היחס עם הקב"ה, על כל המהות הפנימית של האדם. וזו הנקודה, אשר מצליחה להבעיר את הלבבות וללבות את הגחלת

יוד"ל ע"י אגודת קדושת ציון
התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

לשאלות בכל ענין, להצטרפות לקבוצת השליחה, ולכל ענין אחר

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

079-5383396

077-3180775

וקיבוץ גלויות, תוך שהוא מתפעל מחזרת התורה למקום מחצבתה בארץ הצבי. הפעם יבאר עבורנו הרב אליעזר זילברשטיין את כלל משנתו ביחס למדינת ישראל והתהליך האדיר שעובר עלינו בשנים האחרונות, וזאת תוך סיוע מדברי גאב"ד קוממיות הרב בנימין מנדלזון זצ"ל בהספדו על החזון איש. רבים יופתעו לגלות, כי כפי שהדריך רבנו הגדול תמיד באגרותיו ובכל כתביו, הלימוד כי שטחי לא רק שאינו מביא לידי הבנה נכונה, אלא הוא עלול אף להביא להבנה מוטעית, והגדרה זו – שנאמרה ביחס לדברי חז"ל והראשונים – נכונה ואמתית גם ביחס לדבריו של החזון איש עצמו.

במדור 'חכמי ספרד באהבת ציון' מאיר בפנינו הרב שמואל קרלינסקי את דמותו המופלאה של רבי יעקב חיים סופר בעל ה'כף החיים', ומתאר את חיבתו המופלאה לארץ, חיבה אשר הייתה מושרשת היטב בקרב יהדות ספרד – הן בקרב חכמיה והן בקרב פשוטי העם. תוך כך אנו מתוודעים גם לפנינים שיצאו מפיו של מרן הבן-איש-חי בנושא חיבת הארץ.

גם מקומם של אדמו"רי החסידות לא נפקד בעלון זה, וב'דעת תורה' שבפתח העלון הבאנו את דברי ה'אמרי אמת' מגור, המעידים כשמש בצהריים על המגמה והרוח אשר שררו באגודת ישראל באותם ימים, כאשר כל הכוחות נרתמו לפעילות ממשית בדרך הטבע למען ישוב ארץ-ישראל בידי יהודים יראי ה' ונקיטת כל האמצעים האפשריים לשם כך.

הרב נתן ענתבי מבאר עבורנו פן נוסף בגודל מעלתה של ארץ-ישראל ביחס לתפילה על-סמך דברי השל"ה הקדוש, והדברים מבהילים ביותר, אך מובן לאורם מדוע כה השתוקקו גדולי חכמי

האם ניתן להשתמש בנכרים לצורך כך מבלי שתהיה בכך בעיה בטחונית? באילו תנאים מותר בכלל שיהיו כאן נכרים? האם עדיף שתהיה מערכת אוטומטית, והאם זה בכלל אפשרי בסדר גודל של מדינה? ועוד שאלות רבות וחשובות, אשר צורת החיים של הגלות וצורת החיים של החרדים בארץ עד כה כמיעוט בקרב רוב חילוני אינן נותנות עליהן את הדעת.

תוכן המאמרים

כאמור, אגודת 'קדושת ציון' שואפת לכינון מלכות התורה כרצון ה', ולכן היא עוסקת בדיקת בשאלות הללו בכל המישורים – הלכה, אגדה, פנימיות ועוד. החודש נפתח סדרת מאמרים, אשר יעסקו בהיבטים שונים של המציאות אשר נצטרך לתקן במדינת התורה, והרב שמחה חדש מעניק לנו הצצה להלכות רבית הסבוכות בלאו הכי תוך התמודדות עם מערכת הכלכלה המודרנית, אשר כולה בנויה על מתן אשראי רבית. כפי שתראו במאמר, אין כאן התימרות כלל וכלל לקבוע מסמרות ולהכריע בשאלות סבוכות ומקיפות אלו, אולם יש כאן בהחלט התחלה של דיון, אשר תקוותנו היא שתלמידי החכמים שבדור יבינו את חשיבותו וירתמו לתרום לו מידיעותיהם, כך שיתנהל בהמשך דיון פורה, אשר בסופו של דבר גם יוביל למסקנות, אותן נזכה ליישם כאשר חפץ ה' בדינו יצלח והשלטון כאן יהיה שלטון של תורה.

האיש אשר הקים, כידוע, את עולה של קדוק ההלכה בהתישבות החקלאית בארצנו ובכל הקשור למצוות התלויות בארץ היה מרן החזון איש. בחודשים הקודמים הבאנו מקצת מדבריו בדבר מצוות ישוב הארץ, הורשת האויב

וכאשר מעמיסים יותר מבינים, כי לאמתו של דבר איננו מדברים כאן על מצוה אחת, וגם לא על כמה מצוות. אפילו לא על הרבה מצוות. מי שמבין לעומק יודע, כי מדובר כאן על כל צורת היהדות, על כל היחס עם הקב"ה, על כל המהות הפנימית של האדם. וזו הנקודה, אשר מצליחה להבעיר את הלבבות וללכות את הגחלת הלוחשת, אשר תמיד רחשה כאן מתחת לפני השטח, גם בימים בהם המסר של 'קדושת ציון' לא יכול היה לקבל ביטוי ציבורי

מכתב מרגש התקבל במערכת, ובו תגובה לנידון שעלה בעקבות חידושו של הגאון רבי יצחק ברנד שליט"א בדבר נוסח ברכת המזון בזמננו, כאשר טען שיש לברך "על שהנחלת לנו ולאבותינו", והתנהל כאן דיון האם צדקו דבריו. במכתב שהתקבל אין כל יומרה להכריע בסוגיה, אולם ישנה בהחלט התיחסות לרוח העולה מן הדברים, והיא שלא ניתן לדמות את מצבנו כיום, אחר שזכינו בחסדי ה' לשוב לארצנו, למצב שהיה בדורות הקודמים, עת היינו מפוזרים בין האומות.

ולסיום, רבים וטובים שואלים איה מאמריו המאלפים של הרב חיים והב על הספר 'ויאל משה'. כבר הבטחנו מספר פעמים כי הרב והב ישוב ויוסיף לאלף אותנו בינה, אולם מכיון שהדבר מתעכב לעת עתה, והרעב בציבור גדול, החלטנו לעת עתה להביא סדרת מאמרים אחרת על אותו הספר, אשר נכתבו על-ידי יהודי שגדל בקרב חסידות סאטמר ונאלץ להחביא את הכתבים עשרות בשנים, עד שכעת אזר אומץ ושלח אותם אל מערכת 'קדושת ציון'. כבוד הוא לנו, שהרב אלימלך טייטלבוים ראה בנו כתובת והפקיד בידנו את אוצרו היקר, עליו שמר מכל משמר במשך עשרות בשנים. הפרק הראשון מוגש בפניכם כעת.

אנו מודים לכל מי שהשתתף בפעילויות השונות בימי החנוכה, ותקוותנו להמשיך בתנופת הפעילות. רצוי מאד להתעדכן מפעם לפעם בקו הטלפון של האגודה, ומי שבידו תיבת דוא"ל - שיצטרף לקבוצת השליחה, וכך יהיה מעודכן. החודש התחלנו לעבוד עם שיטת שליחה מתקדמת וידידותית יותר. ולבחורי הישיבות היקרים - לא לשכוח - שבת ויחי היא שבת התעלות של אגודת 'קדושת ציון' בעיר הקודש חברון. פרטים במודעה שבעלון.

בברכה,

העורך

ישראל במשך הדורות לבוא ולחונן את עפר ארצנו, גם כאשר הדרכים היו רוויות שודדים וסכנות כאלו ואחרות. אותה תפילה מופלאה של אבותינו, עליה אמרו חז"ל שהקב"ה משתוקק אליה - אותה תפילה מתקבלת דווקא כאן בארצנו הקדושה ולא במקום אחר!

גם הרב מאיר גולדמינץ מעיין במעשי אבותינו, ובמאמר מרתק הוא עורך הקבלה בין יחסו של יעקב עם עשו כפי שמתואר בחומש בראשית לבין תולדות עמנו ביחס לעמי אירופה - המייצגים את עשו בעולם המודרני - כאשר הוא עומד במיוחד על מה שאירע כאן עם החלטת האו"ם על כינון מדינה יהודית בי"ז כסלו התש"ח.

במאמרו של כותב השורות, המתיחס לנושאים האקטואליים שעל הפרק, מובאת קריאה גלויה לאחינו שבגולה, כי האירועים האחרונים נועדו לעורר אותם לשוב הביתה וליטול חלק בבנין האומה בארצה. גם מי שעד כה לא השתכנע מהסיבות החיוביות - עליו לחשב את צעדיו מחדש לאור האנטישמיות הגואה בארה"ב ובאירופה, ולהבין, כי הגלות מתקרבת בצעדי ענק אל קצה.

הרב אליהו ברים ממשיך בסדרת מאמריו המעוררים את הלכות ליראת ה' ואהבתו תוך שהוא מנגיש את המדרגות הגבוהות ביותר לכל אחד מאתנו, וזאת על יסוד ההבנה, כי ה' לא צווה את מה שהאדם אינו יכול לקיים, והוא אינו בא בטרוניה עם בריותיו ו'מחפש אותם בפינה'. הרב ברים מדגיש כל העת, כי התבוננות ישירה ונכונה במציאות וניצול נכון ומושכל של כוחות האדם חייבים להביא אותו אל קיום רצון ה' בדרגות הגבוהות ביותר, והפעם אנו מדברים כבר ממש על עבודה לשמה כמעלה שבחור ישיבה נבון אמור לשאוף אליה ולהשיגה!

הרב משה נויפלד באמצעות סאטירה שנונה מעורר מחשבות נוגות אודות כפיות הטובה שלנו כלפי בורא עולם, אשר עשה עבורנו כל-כך הרבה, ואילו אנחנו רואים את ביתו חרב, ודומה כי זה אינו נוגע לנו בחיי המעשה.

הלכות ריבית לאור מציאות של אומה

הרב שמחה חדש

אגודת 'קדושת ציון' מכינה את הקרקע בדרך למדינת התורה!

עיסקא' - וכיום כל חיי המסחר והכלכלה מתנהלים בארצנו, וכן אצל רבים מאתנו, בדיוק כמו גויי הארצות, רק בתוספת היתר עיסקא, המכשיר את כל הפעולות הכרוכות באיסורי ריבית.

מצב דברים זה הוא כיום, כשאנו עדיין בגלות ורחנית אצל אחינו התועים, אבל לאט לאט אנו הולכים ויוצאים מאותה גלות, ועלינו לתת דעתנו על כך, ע"מ שנוכל לתת גם את דתנו על כך. כח השוק הדתי והחרדי הולך ומתחזק, אנו כבר עדים להשפעה שיש לו בתחומים שונים, וגם בתחום זה יכולה להיות לנו השפעה בקרוב ממש, ובמדה מסוימת כבר עכשיו. ומכאן עולה השאלה, למה צריכים אנו שנשים מבטנו ומגמתנו? האם שאיפתנו צריכה להיות לעולם כלכלי נטול ריבית גם כאשר היא נעשית בהיתר? לא נכנס כאן לדיון על מעמדו ההלכתי של היתר העיסקא [מכלי למעט בחשיבותו של הדיון הזה], רק נציין את דברי הנחלת שבעה, שהוא המקור להיתר עיסקא של מהר"ם מקראקא [שהוא הבסיס להיתר עיסקא שלנו], שכתב שתיקן כן 'כדי לתת מחיה לבני ברית' (נחלת שבעה, שערות, סי' נ א"ת ג), וכן את הלבוש, שמעין כנגדו שהתבסס על היתר של תרומת הדשן, והוא 'היקל קצת רק כדי לתת מחיה לבני ברית', ואין לו למהר"ם להקל יותר ממנו (לנצח, י"ד ס"ו קס"ו). והדבר ברור, שבמקרים רבים זהו רק פתרון פורמלי, אשר מאפשר להלוות בריבית באופן שאינו רצוי עפ"י התורה, אך אינו אסור ממש עפ"י הגדרים שקבעו חז"ל. וכבר כתב החפץ חיים על כך בספרו אהבת חסד - 'דאפילו אם נעשה היתר עיסקא כד"ן, מ"מ נתמעט הרבה ע"י מדת החסד מן העולם' (ספכת חסד, ח"ב פ"ו).

ואמנם ידועים דברי החזו"א, ש'עבודה הרצויה היא לשמור את דקדוק הדין, וזו

אחד מתסמיני הגלות, הוא הנסיון להתמודד עם ה'בעיות' שהתורה יצרה. התורה כצורתה ניתנה ומותאמת לעם היושב בארצו ומנהל חיים עצמאיים. ברגע שהבסיס הזה חסר נוצר צורך להתמודד עם חוסר ההתאמה בין התורה למציאות. אחת הדוגמאות הבולטות לכך, היא ההתמודדות עם איסור ריבית. בזמן שישב עם ישראל בארצו וניהל את כלכלתו באופן עצמאי, היתה לו האפשרות והיכולת לנהל אותה כרצונו - רצון התורה. באותם ימים היתה הכלכלה מבוססת על הכסף הקיים בהווה, באופן כללי אדם השתמש רק בכסף שמצוי בידו, ואם עלה רצון לפגוע להרחיב את חנותו, נאלץ להמתין עד שירוויח כדי עלות השיפוץ יותר על כדי מוונותיו. רק במקרה הצורך של 'כי ימוך אחיך' דאגו יהודים טובים לאחיהם/שכניהם כמצוות התורה, והקדימו להם את הכסף שעתיד להיות להם, באמצעות הלוואה. ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ואין אנחנו יכולים לקבוע איך יתנהלו חיינו בכלל וחיי הכלכלה בפרט, ונעשינו תלויים באחרים, שאורח חייהם שונה משלנו. וגם אחר שחזרו ישראל לארצם, כבר לא ניהלו את חייהם באופן עצמאי, וכלכלתם לא יכלה להתנהל באופן אוטונומי. ומאז נוצרה בעיה כלכלית קיומית, כאשר מחד עומד הצורך להתפרנס מהאפשרויות שמציע השוק, ומאידך עומדת הגבלת התורה מאיסור ריבית. ככל שהעמיקה הגלות, כך החריפה בעיה זו, עד שהוצרכו חכמי ישראל למצוא פתרונות לאיסור ריבית 'כדי לתת מחיה לבני ברית'. במהלך הדורות הוצעו פתרונות שונים לבעיות שהתעוררו לפי הזמן והמקום, חלקם נתקבלו להלכה וחלקם לא נתקבלו, עד שהתקבל ההיתר הנפוץ בדרונו - הוא 'היתר

הנוכחי שהוא הקצב הגלובלי, וכך תהיה תחרות לא הוגנת בין חברות בארץ לחברות בחו"ל, כאשר חברות בחו"ל נהנות מתוזרים מוזמנים בלתי מוגבל כמעט, ויכולות ממילא להציע מוצרים טובים יותר, וכן יכולות להזויל עלויות ע"י שימוש בטכנולוגיות מתקדמות, וממילא להציע מוצרים זולים יותר, ואילו

לחברות בארץ לא תעמודנה האפשרויות הללו, הן תוכלנה להתקדם רק מרווחיהן הקיימים, מוצריהן יהיו טובים פחות ויקרים יותר, והצרכנים יעדיפו תוצרת חו"ל. דוגמה נוספת היא מרכיב הסיכון - כיום מקובל לחשב את הסיכון בנפרד משווי ההלוואה עצמה ולהוסיף פרמיית סיכון לריבית. אם יתרחבו ההלוואות בחינם להתנהלות כוללת בסדר גודל כמו של בנקים וחברות פיננסיות גדולות, יוצר צורך לכסות מאיפשהו את החובות האבודים שתמיד ישנם, ואם לא יהיה כיסוי כזה - תגעל דלת בפני לווים על מנעול ובריה. כמובן שמעבר לכל הג"ל, המשמעות של כלכלה ללא ריבית כלל היא עיצירת הצמיחה הכלכלית ועמה תיעצר העליה ברמת החיים, ובאלו יש לדון אם הם מהווים ככלל בעיה או לא, האם הצמיחה הכלכלית והעליה

ברמת החיים הם ערך עבורנו, או דווקא ההסתפקות במועט - וליתר דיוק במה שיש - היא ערך גדול יותר, אך הדוגמאות שהבאתי לעיל מהוות ללא ספק קושי שיש לתת עליו את הדעת. כמובן, שלכל בעיה יכול להמצא פתרון, אך מטרתך כעת היא להמחיש את הקושי שביצירת מצב כזה, ולדון בעקרון אשר צריך להנחות אותנו בדיון, תוך כדי החיפוש אחר פתרונות.

מאידך ניתן למעון, שעם שינוי המציאות הכלכלית, נעשתה נביית ריבית לגטימית יותר והוגנת

הדרך הנכונה שיבור לו האדם, ולא כאותן המפקקים על היתר עיסקא ואומרים שזו נגד כונת התורה' (כוצא בסוף דרך חנוכה, נכתב י"ב אות ט), אך נראה מדבריו שם, שהם נאמרו רק אחר שהבינו הפוסקים שיש צורך בכך, אבל אילו ישתנה המצב ויוכלו להעמיד מערכת כלכלית שאינה דורשת שימוש גורף כ"כ בהיתר עיסקא - נראה שע"י לא דיבר.

מצב דברים זה הוא כיום, כשאנו עדיין בנלות רוחנית אצל אחינו התועים, אבל לאט לאט אנו הולכים ויוצאים מאותה גלות, ועלינו לתת דעתנו על כך, ע"מ שנוכל לתת גם את דתנו על כך. כה השוק הדתי והחרדי הולך ומתחזק, אנו כבר עדים להשפעה שיש לו בתחומים שונים, וגם בתחום זה יכולה להיות לנו השפעה בקרוב ממש, ובמדה מסוימת כבר עכשיו. ומכאן עולה השאלה, למה צריכים אנו שנישים מבטנו ומגמתנו?

אם אכן שאיפתנו היא לעולם כלכלי ללא ריבית כלל, חובה עלינו לדעת את משמעותה של שאיפה זו, שהיא בעצם בניית מערכת כלכלית חדשה מאפס, וצעד כזה בלי תנאים סביבתיים מתאימים כרוך בקשיים מרובים. המערכת הכלכלית הגלובלית כיום בנויה כולה על ריבית, ומדינה אחת שתגביל את עצמה יותר מכולם, תמצא את עצמה במעמד נחות מבחינה כלכלית. אם יתברר שזהו רצון התורה ודאי נעשה כך, ונראה שדווקא זו הדרך להצלחה, והרי העיד דוד המלך ע"ה 'כספו לא נתן בנשך... עשה אלה לא ימוט לעולם' (תהלים ע"ה), וכפי שאנו רואים חברות שומרות שבת ומצליחות לא פחות ממתחרותיהן המחללות שבת - כך בע"ה יהיה בענין זה. אבל צריך קודם

לברר היטב אם מהלך זה נדרש עפ"י התורה או לא, ואפרט יותר - אמנם במצבי מצוקה ניתן לצפות מישראל הרחמנים שיקיימו את מצות התורה וילוו לחבריהם בחינם, ומי כעמך ישראל שומרי התורה אשר הקימו עשרות גמ"חים המגלגלים מליונים בחינם; אבל אין שום סיבה לצפות מאדם, וכ"ש מבנק או חברה, שיתנו הלוואות גדולות בחינם לצרכי השקעה, ומכיוון שלא יהיה מקור מימון לחברות, לא תהיה להם האפשרות להתקדם ולהתפתח בקצב

נמילת הלוואה בריבית פעמים רבות אינה באה מתוך מצוקה כלכלית, אלא היא דווקא משמשת מנוף כלכלי, הלווה בריבית פעמים רבות נחשב לווה בטוה והמלוה אינו לוקח סיכון גדול בהלוואה, ובעיקר - ישנה תחרות הוגנת בשוק ההלוואות ושער הריבית מפוקח ומאוזן. התוצאה היא שהריבית משקפת את שווי שכירות הכסף, ולכן במצב זה ניתן לומר שגביית ריבית אינה נחשבת לניצול מצוקה אלא לדרישת תמורה הוגנת עבור ההלוואה. כמובן, שאין בסברות אלו כדי לשנות את דין התורה, אבל באופן המותר עפ"י דין, ניתן לומר שהמשתמש בהיתר אינו נבל ברשות התורה ולא פועל כנגד רצון התורה, ולכן גם כהתנהלות ציבורית ניתן לאפשר ואף לעודד ולהסדיר גביית ריבית באופן המותר.

אשמח לקבל תגובות בנושא בכתובת

kdst.office@gmail.com

יותר, ולכן גם אינה נוגדת את רצון התורה. איסור ריבית במקורו עוסק באדם הרואה את חברו במצוקה ומוצא בכך הזדמנות כלכלית עבורו, תוך ניצול מצוקת חברו הזקוק למעות ואין לו ברירה אלא להתחייב כסף שאין לו כדי לקבל הלוואה שתציל אותו מידידתו. מדובר באדם שכבר מכר את ממלטליו, את אחוזותו, את שדותיו, את ביתו ואף מכר את בתו לאמה, ההלוואה בריבית הוא הצעד האחרון שיש לו לעשות לפני שימכור את עצמו לעבד (קדושין כ.). אותו אדם השרוי במצוקה כלכלית, אין לו מנוון של מלווים שיתחרו ביניהם על נתינת ההלוואה ועי"כ יזילו את מחיר ההלוואה. מטבע הדברים, העשירים הם מועטים, ומכיון שאין הרבה עשירים אין תחרות על היצע ההלוואות ושער הריבית מופקע, כמצב כזה שאדם לוקח הלוואה בריבית רק כמוצא אחרון - גדל הסיכון להחלות פרעון, וממילא קמץ הסיכוי שהמלווים יתחרו ביניהם. אבל כיום המציאות שונה,

תחרות כתיבה ספרותית בנושאי גאולה

ע"ש הגה"צ רבי יצחק שלמה זילברמן זצוק"ל

א. לאחמ"כ לא יכנסו לתחרות. ז. יש להוסיף למאמר: שם מלא [ניתן לבקש כי שמכם יפורסם בר"ת], מס' מלפון, עיר מגורים. ח. מאמרים שלא יעמדו בכל הקריטריונים הנ"ל, לא יכנסו כלל לתחרות. ט. הפרסים ינתנו בוועידה השנתית של אגודת קדושת ציון. י. ועדת הפרס תקבע את הזוכים בתחרות ע"פ הקריטריונים שיקבעו ע"י ועדת הפרס. יא. אגודת קדושת ציון תשתמש בכלל המאמרים כפי ראות עיניה.	א. בתחרות יוכלו להשתתף כל החפצים לדרוש את ציון. ב. יש לשלוח מאמרים בסגנון ספרותי בנושא התחרות. ג. נושא התחרות לשנת תש"פ: "מדוע יהודי שומר מצוות מחו"ל צריך לעלות לארץ הקודש". ד. המאמרים יהיו בגודל של 800-1500 מילים. ה. יש לשלוח את המאמרים בקובץ 'וורד' לדוא"ל של האגודה. ו. המאמרים ישלחו עד לתאריך א' ניסן ה'תש"פ. מאמרים שיבואו

ברוך שמסדר עולמו לטובים

הרב משה נויפלד

הבית, היתה כאן פליאה עצומה, איך זה שאין אתם בונים הבית?! מדוע לא תבינו לבד שאם בתיכם בנויים, אף בית ה' הגיע זמנו להיכנות. למרות שהעולים היו מועטים מהגולים, למרות שהשלטון נותר ביד נכרים, אף על פי כן היתה פליאה עצומה - אם בתיכם בנויים, איך לא תבינו לבד שצריך לבנות בית לה'.

ואכן בנו ישראל את הבית, מאוחר יותר חזרה מלכות לישראל, וניצב בית על מכוננו עד אשר חרב ביד טיטוס הרשע, בעוונותיהם של ישראל. ויגלו העם לארבע כנפות הארץ, הושפלו ודוכאו עד לעפר, עמד עליהם מלך קשה כהמן, וכמעט לא נותר מהם שריד ופליט.

ולפתע שבו ישראל לארצם. לא למעננו עשה כי אם למענו. קידש את שמו בעולם ושבו בנים לגבולם. ארץ אשר שממה, נשאה

לאחר השואה הנוראה שעברה על ישראל לפני שבעה עשורים, פקד ה' את עמו, העלם והביאם מארץ צפון ומכל הארצות אשר היו שם, נתן להם ממלכה בין האומות, והשפיע עליהם טובה וברכה עד בלי די.

איך זו פעם ראשונה. כבר היה לעולמים. אחר שבעים שנות גלות בבל, פקד ה' את עמו, ואמר למשיחו לכורש, לפתח אסיריו, ויצא הדת מלפני המלך, "מי בכם מכל עמו ויעל". לא עלו ישראל כחומה, אף העולים לא היו מסלתה ושמנה של בבל, ואף על פי כן רצה בהם ה', והאיר להם פניו, ועמדו בארצם יותר מארבע מאות שנה.

ואחר שעלו ישראל, שלח ה' ביד עבדו חגי הנביא לגעור בהם בישראל. "העת לכם אתם שבת בבתיכם ספונים והבית הזה חרב?". לא היתה הנבואה לבנות

אם בימי כורש, אשר עלו מעט מזער לא ככור, היו תחת שעבוד מלכויות, ואף על פי כן לא נמלטו מן התביעה על שלא בנו בית לה', מה נענה אנך? יתר על כן, והלא רק נבואה שנצרכה לדורות נכתבה. הוי אומר שהוצרכו ישראל לידע לדורותיהם, כי בשעה שיושבים בבתיכם ספונים, יש לדרוש את בית ה'

אגודת 'קדושת ציון' מביעה תדהמה, ועוזע ושאת נפש

תתן יי' לחיזוק עובדי עבודה זרה השוהים בארצנו בנינו לדיני התורה הקדושה.

וירי רצון שבקרוב יקום הכתוב 'והאילים כלי יחלף' ורוח הטומאה תעבור מן הארץ ביהוד עם הכנסיות הרבות ועובדיהן אשר משמאים את ארצנו מדי יום ביומו.

מאחינו במשך הדורות - לרגל אותו הנא תלתי עירי ירושלים שלמים המאחלים למאמיני אותה דת אווילית 'חג שמח', מלבד מה שמסומות רבים בעיר קושטו על ידי העירייה ברוח אותו החנא.

ניתן יהיה לצפות מעירייה, אשר רוב חבריה שומרי מצווה, שלא

אגודת 'קדושת ציון' מביעה זעם, תדהמה, ועוזע ושאת נפש ממעשיה המחפירים של עיריית ירושלים, אשר לרגל הנא המכונה 'המולד' של הדת הנוצרית, אשר לגביה פסק הרמב"ם שהיא עבודה זרה, וממילא אין לה מקום כלל בארץ הקודש, ואשר תחת דגלה נדחחו מליונים

בארצו, ואין דבר בפיהם ובלשונם מילה, רק 'גלות' 'גלות' יאמרו כולם בנעימה.

שמעו מלאכי רום צעקת בני ישראל הצועקים 'גלות גלות', ושאלו אדונם, הלזאת גלות יחשב? העיר האלמנה רבתי עם היתה, העם אשר שוטה היה למעצמה, הלזאת גלות יקרא? ויהי הקטרוג גדול ורב על בני ישראל.

אך לא אלמן ישראל. לא עזבם צורם, לא געלם ויצרם, וישלח להם את אביגדור הרוסי, צווח לעומתם וקניטתם, העליבם ופער פיו לעומתם. עתה - אמרו ישראל - ודאי אנו בגלות! אם בארץ הקודש יכול בן ישראל לדבר כך נגד יראי ה', ודאי גלות היא! ודאי לא זהו קיום דברי הנביאים שהבטיחו שתמלא הארץ דעה את ה', וא"כ מוכח שעדיין עניי אנו ובחשוכא שרינן. אמנם כשהיו ישראל משועבדים לכורש היתה עליהם תלונה שלא בנו בית לה', כי אז היו בגלות זוטא, שכן היה זה גלות אצל הגויים, אבל אנו בגלות רבתי, בגלות בין יהודים! וכי תעלה על דעתך לבנות בית לה' בכהאי גונא?!

ובדאי להודות לה' על חסדיו הגדולים, הנהיגו בעצמם אנשי מעשה וחסידים, כי בכל עת אשר יראו לעומתם הרשעים, אשר מבנין בית הבחירה אותנו הם פוטרים, יהיו מהללים ומשבחים ומפארים - ברוך שמסר עולמו לשומרים! ■

פירותיה, לרבים בני שוממה, כי לבוא קרבה. קול אומר קרא ואומר מה אקרא, ירושלים מעפרה, לכליל תפארה.

ו**חזרה** קושיה למקומה. העת לכם שבת בבתיכם ספונים והבית הזה חרב? ובנו מגדלות, זקנים בחוצות, ילדים ברחובות, ואיה העולות? מלאו הערים, שבו הבנים, ארצן לגנים, ואיה תמידים?

אם בימי כורש, אשר עלו מעט מזעיר לא ככיר, היו תחת שעבוד מלכויות, ואף על פי כן לא נמלטו מן התביעה על שלא בנו בית לה', מה נענה אנו? יתר על כן, והלא רק נבואה שנצרכה לדורות נכתבה. הוי אומר שהוצרכו ישראל לידע לדורותיהם, כי בשעה שיושבים בבתיים ספונים, יש לדרוש את בית ה'.

ענו ישראל ואמרו: "גלות"! אמנם שבנו לארצנו, אבל זה גלות. אמנם פרקנו עול גויים מעל צוארינו, אבל זה גלות. אמנם הרבינו כסף וזהב, אבל זה גלות. אמנם צווינו לבנות בית הבחירה, אבל וכי תיסק אדעתך שהציווי נאמר בגלות?!

ובך היו ישראל פוטרים עצמם מכמה מצות, אינם מודים לה' על חסדיו שעושה עמהם, עוצמים עיניהם מראות בטוב ירושלים, אינם נלחמים מלחמות ה', אינם עמלים לקדש שמו

תורמים ומשתתפים

קוראים יקרים, ככל שחולף הזמן ומתרבים הקוראים, וככל שעולה וגוברת הדרישה לפעילות נוספת בהיות אגודת 'קדושת ציון' הגוף היחיד כיום שמייצג את דרישת ציון על טהרת הקודש בזרה הציבורית, כך הולך ונעשה כבד המשא המוטל על העוסקים במלאכה. העול הכספי גם הוא עולה בהתאם, ולשם כך אנו פונים אליכם הקוראים הנאמנים אשר מכירים בערכה של מלאכת הקודש.

[3] באמצעות כרטיס אשראי
באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל
QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

[2] באמצעות כרטיס אשראי
דרך 'קהילות' או 'נדרים פלוס'

[1] באמצעות העברה בנקאית
לחשבון עמותת קדושת ציון
בנק: 20 (מזרח) סניף: 459 (העיר העתיקה)
השבון: 109491

בכדי לבסס את פעילות האגודה ובעיקר את הוצאת העלון באופן יציב, אנו זקוקים בעיקר להוראות קבע, אשר מאפשרות תכנון לטווח ארוך. המעוניין לתרום הוראת קבע יוכל לעשות זאת באמצעות כרטיס אשראי באחת הדרכים האמורות או באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל הנ"ל לשם קבלת פרטים לצורך חתימה על הוראת קבע בנקאית או מתן צ'ק פטור ממס.

דיון בדברי הספר 'ויואל משה' מאת הרב אלימלך טייטלבוים

מאמר א – בענין השואה

בכתובות דף קיא. כתוב שהקב"ה השביע את עם ישראל, שבזמן הגלות לא יעלו בחומה [פרש"י יחד ביד חזקה]. ולפי הלישנא אחרינא ברש"י השביע את בני ישראל גם שלא ידחקו את הקץ. הגמרא ממשיכה: "אמר רבי אלעזר אמר הקב"ה לישראל – אם אתם מקיימין השבועה מוטב, ואם לאו, אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה".

דברי 'ויואל משה'

וז"ל הספר 'ויואל משה' בהקדמה – "ועכשיו בדורנו זה אין צריכין לחפש ולבקש במטמונים את העון שהביא עלינו את הצרה הזאת [השואה], כי הוא גלוי ומפורש בדברי חז"ל שהגידו לנו זאת בפירושו... שעלידי העברה על השבועות שלא לעלות בחומה ושלא ידחקו את הקץ ח"ו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה. ובעוה"ר כן היה. המינים והאפיקורסים עשו כל מיני השתדלות לעבור על השבועות הללו לעלות בחומה וליקח מעצמם ממשלה וחירות קודם הזמן, שזהו דחיקת הקץ, והמשיכו לבות בני ישראל לרעיון הטמא הזה... נעשו [עלידי יהודי אירופה] מעשים רבים ועצומים לפעולה המרה הזאת, בתחבולות ואופנים שונים להביא לידי כך לעבור על השבועות הללו".

הראיה מדברי הרמב"ם באגרת תימן

'ויואל משה' ממשין, וז"ל – "וזה פשוט שכל אופני הפעולות שעושין בזה הוי העברה על השבועה". בהמשך נראה, כי האמת היא שאין הדבר פשוט כלל וכלל. הויואל

משה ממשין, וז"ל – "וכמו שרואין שכתב הרמב"ם ז"ל באגרת תימן על אחד שאמר על עצמו שהוא משיח והתלקטו אליו איזה אנשים והזהיר אותם טובא שהיא סכנה גדולה, שכשיתודע למלכות יהיו מזה צרות גדולות ר"ל. גם הזהיר אותם שם בזה שלא לעבור על השבועות. וכתב טעם השבועות בשביל שידע שלמה ברוח הקודש [שהאומה הזאת {כלל ישראל} כאורך זמן גלותה^[*]] תפצר להתנועע בלא עתה הראויה ויאברו בשביל זה ויבואו עליהם צרות – עי"ש [באגרת תימן]. ומבואר מזה שידע הרמב"ם ז"ל שלא יעלה בידם מאומה אלא צרות, מכל מקום חשב זאת להעברה על השבועות, כי השבועה שלא ידחקו את הקץ היא שלא לעשות שום פעולות לדחוק את הקץ, וממילא כל פעולה שעושין בזה, אף שלבסוף יעלה בידם חרס, מכל מקום בהפעולות שעשו – בזה לבד עברו כבר על השבועה". עד כאן ראית הויואל משה' מאגרת תימן. בהמשך הוא כותב (סס צסקדמס) – "וכמו כן היה בהעגל המר הזה של עשיית מלוכה טרם ביאת המשיח, שזה כמה שנים שהתחיל הרעיון הטמא הזה ע"י הציונים ונעשו פעולות נמרצות באופנים שונים לתכלית העברה על אותן השבועות. ובעו"ה רוב העם שבכל הכתות היו אמצעים לסייע לזה כי גם מהכשרים שבישראל, אף מאותן שלחמו הרבה עם הציונים עבור מעשיהם בהריסת הדת ומינות וכפירה ר"ל אבל בעצם הרעיון הטמא שלהם של יציאה לחירות ועשיית מלוכה טרם ביאת המשיח, שזה הוא העיקר של פורה ראש ולענה – בזה נתפסו הרבה

[*] המוכב בסוגריים לא הובא ב'ויואל משה', אבל זה מופיע באגרת תימן, וה'ויואל משה' דילג על זה וסמך על כך שידעו במה מדובר.

והיות שהאיסור של כפירה הוא יותר חמור מהאיסור להכנס למצב של סכנה - ואעפ"כ לא הביא אפילו בזכר קטן שיש כאן נידון של כפירה, כך שע"כ צ"ל שהרמב"ם אינו סבור כפי שרצה ללמוד אותו ה'ויאל משה'. וא"ת שהסיבה לכך שהרמב"ם לא כתב שיש כאן ענין של כפירה הוא

שהיהודים בתימן חשבו שמנהיגם הוא משיח, ולכן לא היה מקום לומר עליהם שיש בהם כפירה - דבר זה אינו נכון מפני שני טעמים פשוטים - א. היות שעוד לפני שהזכיר הרמב"ם את השבועה, הוכיח ליהודי תימן שמנהיגם אינו משיח. אם היו ממשיכים ללכת אחריו בתקוה להשתחרר מעול הגלות, שוב היה מתעורר הנושא של כפירה. ב. הרמב"ם קודש "שידע שלמה ברוח הקודש שהאומה הזאת באורך זמן גלותה תפצר להתנויע בלא עתה הראויה ויאבדו וכי" - לשון זו כוללת גם הקמת מלוכה, ומכל מקום לא הזכיר שיש בזה בעיה של כפירה.

ב. הרמב"ם פסק בבירור גמור, שאסור מטעם סכנה ללכת אחר משיח השקר הרבה לפני שהזכיר את השבועה. אילו הרמב"ם לא היה כותב את הקטע הקטן בענין השבועה שהזכיר ממש קרוב לסוף האגרת, לאחר שכבר הסביר באריכות שהיה ענין של סכנה, גם אז לא היה שום מקום להסתפק בזה שאסור ללכת אחר משיח השקר. הקורא את כל המשך דברי הרמב"ם יראה שלא פסק שום פסק על יסוד הקטע הקטן בענין השבועה, אלא הוסיף את הקטע בענין השבועה כדי להוסיף קצת תבלין לדבריו, ולא יותר מזה.

כשרים מישראל, כי גדול כח היצר המסמא עיניים בזה ולא שמו על לבם והיו סיוע לדבר הרע הזה מרוב העם, מהם במעשה ומהם בדיבור באופנים שונים ומשונים אשר טח עיניהם מראות כי בנפשם היא... ולפי מה שאכתוב א"ה בפנים [הספר] באורך יתבאר שיש בעצם הרעיון של קבלת ממשלה לישראל בעצמם לפני ביאת המשיח מינות וכפירה ר"ל, וזה ודאי פוגם אף במחשבה, כי מינות חמיר מעבודה זרה... ומכל שכן כשנעשו מעשים רבים בישראל בזה, בעוה"ר. ע"כ דבריו הנוראים של ה'ויאל משה'.

ה'ויאל משה' כתב את המילה 'בעצמם'. אולם כאשר ישנו רשיון האומות [הכרות בלפור, החלטת סן רמו, החלטת האו"ם], אין זה נקרא 'בעצמם'. ואני יודע היטב, שיכול אחד מחסידי סאטמר להתעקש ולענות שזה לא פשוט שזה לא נקרא 'בעצמם' ויש מקום לפלפל בזה. תשובתי לאותו חסיד סאטמר היא, שאם אתה מעוניין להתפלפל ולהתווכח עד אין סוף ואין שיעור ולעקם את הדברים עד כדי להצדיק עד רכב, אתה יכול לעשות כרצונך. ברם, אם יש לך שכל ישר ואתה מוכן להודות על האמת - תודה שבפשטות המציאות הזו לא נקראת 'שעולים בעצמם'

והנה, למרות שעיקר כוונתי במאמר זה הוא לענות על הראיה מאגרת תימן, מכל מקום אני רוצה להעיר הערה אחת על דברי ה'ויאל משה' הנ"ל. ה'ויאל משה' כתב את המילה 'בעצמם'. אולם כאשר ישנו רשיון האומות [הכרות בלפור, החלטת סן רמו, החלטת האו"ם], אין זה נקרא 'בעצמם'. ואני יודע היטב, שיכול אחד מחסידי סאטמר להתעקש ולענות שזה לא פשוט שזה לא נקרא 'בעצמם' ויש מקום לפלפל בזה. תשובתי לאותו חסיד סאטמר היא, שאם אתה מעוניין להתפלפל ולהתווכח עד אין סוף ואין שיעור ולעקם את הדברים עד כדי להצדיק עד רכב, אתה יכול לעשות כרצונך. ברם, אם יש לך שכל ישר ואתה מוכן להודות על האמת - תודה שבפשטות המציאות הזו לא נקראת 'שעולים בעצמם'. ועכשיו נעבור לדברי אגרת תימן.

תשובה לראיה מאגרת תימן

א. הרמב"ם לא כתב שבהעברה על השבועות יש ענין של כפירה ח"ו, אלא רק ענין של סכנה.

ג. בספרו ההלכתי 'משנה תורה' לא הביא הרמב"ם זכר מכל השבועות. וא"ת, הרי

הגיע הזמן לשוב הביתה! הרב יהודה אפסטיין

הלכן וכיוצא בכך. יתרה מכך – עד כמה שנראה כי תהום פעורה בין הקבוצות האנטישמיות מימין ומשמאל, למעשה אלו מפרות את אלו – עליית הגורמים האיסלמיים והשחורים גוררת אחריה תגובת נגד, אשר מביאה לבנים רבים מהמעמד הבינוני והנמוך לתמוך בימין הקיצוני האנטישמי, בעיקר בעתות מצוקה כלכלית וכאשר הם מרגישים איום מצד אותן קבוצות מיעוט. ועליית הקבוצות הניאו־נאציות מביאה רבים לתמיכה דווקא באותן קבוצות שמאל, אשר על־אף המילים הגבוהות שלהן על אהבה ושלום – באמת אינן טובות יותר ביחסם ליהודים מכל אנטישמי מהימין. דוגמא לכך ראינו רק לאחרונה בבריטניה, כאשר ג'רמי קורבין – איש שמאל מובהק ותומך מוצהר של ארגוני הטרור הערבי – התמודד על ראשות הממשלה. ולמי שמסתפק האם באמת סדנא דארעא חד הוא, הרי שבארה"ב מתמודד כעת ברני סנדרס, יהודי אוטו־אנטישמי

"ויישלח את היונה וגו' ולא מצאה היונה מנוח וגו', יהודה בר נחמן בשם ר"ש אמר אלו מצאה מנוח לא היתה חוזרת, ודכוותה (ס"ב 6) היא יושבה בגוים לא מצאה מנוח, אלו מצאה מנוח לא היו חוזרים, ודכוותה (ד"כ"ט כח) 'ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח וגו'', הא אלו מצאה מנוח לא היו חוזרים" (בראשית רבה לג 1).

הפיגוע במונסי, בו נדקרו חמשה יהודים, לא היה אלא עוד אחד מתוך סדרת אירועים אנטישמיים, אשר התחרשו בארה"ב בזמן האחרון. הפעם היה מדובר בבירון אנטישמי שחום־עור, אשר ביצע את הפיגוע, אולם אל לנו לטעות – שנאת היהודים חוצה את כל מגזרי החברה האמריקאית החל בשמאל הפרו־איסלמי, האנרכיסטים, הירוקים וחבריהם וכלה בקבוצות האנטישמיות הידועות כניאו־נאציות, ואשר משתמשות במינוחים של עליונות הגזע

המשך דיון בדברי הספר 'יואל משה'

ירושלים בצבאות או כאילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. ואתם אחינו אהובינו **קבלו עליכם שבועתו**, ואל תעירו את האהבה עד שתחפץ". וניתן לומר שלדעת הרמב"ם השבועות הן **עצה טובה**. וכבר קדמוני בזה כמה רבנים במאמרים בכתבי־עת תורניים. וא"ת, הרי 'יואל משה' פירש את דברי הרמב"ם האלו באופן אחר – ידעתי גם ידעתי זאת. אבל אין שום הכרח כלל לפרש את דברי הרמב"ם כהבנת 'יואל משה'. ולפי דברינו מובן בפשטות מדוע לא הזכיר הרמב"ם את השבועות ב'משנה תורה'.

ה'יואל משה' כתב הסבר מדוע לא הזכיר הרמב"ם את השבועות – הרי שכל הלומד ללא פניות מבין, כי זהו הסבר שעל־פי סברה ישרה אין בו ממש. אני מקוה בעזרה"ת לדון בהמשך באריכות בכל הפלפול שלו. אך רבותי, קצת סבלנות. אני לא יכול לכתוב הכל במאמר אחד.

ד. עכשיו אביא את כל לשון הרמב"ם בקטע של השבועה מתחילתו ועד סופו – 'ולפי שידע שלמה עליו השלום ברוח הקודש, שהאומה הזאת באורך זמן גלותה תפצר להתנועע בלא עתה הראויה, ויאבדו בשביל זה ויבאו עליהם צרות, והזהיר **מלעשות זה, והשביע האומה על דרך משל** ואמר (ש"ר כ"ט"ג 3) – 'השבעתי אתכם בנות

[המשך יבוא בס"ד].

יוונית וללחך את פנכתם של אלו, אשר הטביעו אוניות של מעפילים מעם שרידי חרב, אחר שנמלטו מהיטלר. ואם נחצה את תעלת לה-מאנז' ונגיע לצרפת, נבחין ביהודים מפוחדים עוד יותר, אשר כבר קבלו פסק הלכה [מובן מאד להגל הנסיכות], אשר מתיר ליהודי להסתובב ברכבת התחתית בלא כיפה, פן יהיה סופו כסופו של אילן חמילי הי"ד, אשר עונה ונרצח בידי כנופיית ברברים מוסלמים בעלי אזרחות צרפתית.

השאלה האמונית שעומדת לרגליהם של יהודי הגולה ואשר תחרוץ את גורלם וגורל ילדיהם היא האם אכן יש מנהל לעולם, האם כללי הבריאה שנקבעו על-ידו ביחס למציאות הם תקפים, האם דברי התורה והנביאים נכונים כפי שנאמרו, או שמא הכל מתנהל לפי 'טבע' בלא כל כוונת מכוון. זהו יסוד האמונה, וכיום עבור יהודי הגולה הוא מוחשי מאי-פעם! אם יכירו ביעוד של עם ישראל, אם יכירו בכך שאנחנו אומה על כל המשתמע מכך, ולא רק בני דת מסוימת, אם יבינו שהצרות בגולה אינן אלא סימן משמים שהגיע

הזמן לשוב הביתה, ומוטב שעה אחת קודם - אזי יזכו לחיים עבורם ועבור ילדיהם - חיים של תורה ושל יראת חטא, וחיים כפשוטו - במקום למות כמו כלבים בארץ העמים הטמאה.

אנחנו כאן בקדושת ציון קוראים ליהודי העולם, וביחוד ליהודים החרדים, אשר קראו ושנו, ואשר מברכים מדי יום על מזונם על ארץ חמדה, טובה ורחבה, שיבואו לממש את אותה ברכה ויוותרו על הגלות המוזהבת באמריקה, באירופה ובכל מקום, כי גלות זו אינה אלא מלכודת מוות. ■

שונא ישראל מובהק על מועמדות המפלגה הדמוקרטית לנשיאות.

מה כל זה אומר ליהודים היושבים בגולה? התשובה אמורה בדברי המדרש שהבאנו בתחילת המאמר. מסתבר, כי אחר כל הבטחות התורה בדבר קיום הברית שלנו עם ה' דווקא בארץ-ישראל, בדבר ירושת ארץ זבת חלב ודבש, אחר כל הברכות ברוחניות ובגשמיות וכל הבטחות חז"ל וכל מה שאמרו גדולי ישראל במשך כל הדורות על מעלתה של ארץ-ישראל - אחר כל זאת נדמה, כי גם אלף עלונים גדושים של 'קדושת ציון' לא יזיזו את יהודי הגולה לעלות לארץ ולעזוב את סיר הבשר. ולכן שולח להם ה' את מי שבאמת יכול לשכנע אותם - את הגוי האנטישמי. כמה שר' שמעון בר-יוחאי הכיר היטב את עמו! אכן, 'אילו מצאו מנוח, לא היו חוזרים!'.

אבל באמת מונח כאן שורש יותר עמוק באמונה. ללא כל ספק, יהיו כאלו שינסו גם כעת לתרץ ולומר שזה לא ממש גרוע, ושגם בארץ יש פיגועים, ושגם

הפיגועים שם זה רק בגלל מדינת ישראל, ולא יחסרו הסברים מלומדים אשר יסבירו מדוע 'כאן' [באמריקה] זה לא כמו שהיה 'שם' [באירופה]. וכמוכן, היהודים שיושבים באירופה יסבירו מדוע 'היום' זה לא כמו 'אז'. וכבר ראינו את ההתרפסות המבחילה של יהודי אנגליה בעקבות תבוסתו של אותו אנטישמי קורבין בבחירות, כאשר אחד מראשי היהודים הגיב כי "אנו מתנצלים על כך שפקקנו בהגיונותו של העם הבריטי כלפינו". ברוך ה', קורבין הפסיד, אפשר להמשיך לשבת בלונדון בצל הכנסיות המפוארות והיכלי התרבות המערבית-

תיווך העיר העתיקה

למכירה דירה בעיר העתיקה

לפרטים נא ליצור קשר

052-7178725

משנת מרן החזון איש זצוק"ל הרב אליעזר זילברשטיין

תקציר:

המסקלת כל מכשול וטעות, וכפי שנביא כאן את עדות הגאון רבי בנימין מנדלזון זצ"ל גאב"ד ור"מ קוממיות אשר מסר בהספדו בכולל 'חזון איש' את ששמע בעצמו ממרן החזון"א לגבי היחס הנכון והמדויק למצבנו בארץ הקודש תחת שלטון מפירי ברית.

ויש להקדים, שנתיחדה הגדרה מחוכמת זו בכך שמחד היא אמנם מכירה היטב בחסדי השי"ת העצומים בתחית האומה ולידתה המחודשת בארצה, ויש בה בכדי להציל את הרבים מהמכשול החמור של חזרה על חטא המרגלים שמאסו בארץ חמדה וכפרו בטובתו של מקום רח"ל.

ומאידך ישנה בה גם הזהירות ההכרחית מכל שמץ הזדהות עם שלטון ערל ומפר ברית, ואינה משאירה מקום לטעות ולהשלים ביאוש עם המציאות הזמנית והארעית של "מדינה יהודית שטרם נעשתה לה ברית מילה", וכדלהלן:

ב"ה, טבת תשי"ד

כשמספידים אנתנו את מרן בעל החזון איש זצ"ל צריכים גם כן שלא להחליש דעתו, שנתן לו השם יתברך למסור לדורנו ועד ביאת המשיח, ולדבר בעיקר ממה שהאיר לנו...

במאמר הקודם הבאנו על קצה המזלג מדברי מרן החזון"א זיע"א בספריו ובאגרותיו על חשיבות וחביבות מצות ישוב הארץ וכיבושה ע"י הרבים בכלל ועל ידי כל יחיד בפרט, ועל חומר האיסור מן התורה לתת לנכרים חניה בפועל בקרקע ואף לא לתת להם כל בעלות תיאורטית כלשהיא בארה"ק, גם אם הדבר נעשה כדי להציל רבים מאיסורי שביעית וגם אם לא יממשו אותה כלל.

במאמר שלפניו הבאנו בין היתר את אגרתו המופלאה שנכתבה באמצע מלחמת תש"ח ובה הוא כותב ש"אותה תורה שגלתה עשר מסעות חוזרת עתה למקומה".

ואכן כיום רואים אנו בחוש איך חזונו הגדול - שהיה נראה כחסר פשר בשעתו - הולך ומתגשם בימינו בהיקפים אדירים גוברים והולכים, וכ"ה כבר ישנם כעת בארץ הקודש מעל 150.000 לומדי תורה! כן ירבו.

ורבים מהקוראים המה ראו כן תמהו: הכיצד עולים הדברים בקנה אחד עם דעתו הידועה והנחוצת של מרן זללה"ה נגד מייסדי המדינה וראשיה וכל המסתעף?

אך באמת כבר השיב מרן החזון"א בעצמו על שאלה זו כדרכו בהגדרה בהירה ומאירת עינים

מרן זצוק"ל בכרית מילה

ואכן בזה נכשלו רבים וטובים שהסתנוורו מהתחיה הלאומית ותקומתה בארצה, שמרוב אהבתם למדינה הנולדת לא טרחו לסלק את ה'ציצין המעכבים' אותה מלהיכנס בשלמות כבריתו של אברהם אבינו, שנאמר בה: "והקמתי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחרך לדורותם לברית עולם להיות לך לאהים ולזרעך אחרך. ונתתי לך ולזרעך אחרך את ארץ מגורך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם".

**מה באמת גרם
להסתלקותו של מרן
החזון איש זיע"א**

בזמן שקמה השערוריה מהחינוך במעברות העולים והאיום של גיוס נשים, הייתי נוכח בחדרו כשאחד מארה"ב שאל אותו, "לפני זמן אמר לי הרבי שצריכים לבוא להתישב בארץ ישראל, האם היום גם כן המצוה?" חשב קצת זמן, ואח"כ אמר: "לא בא שינוי בזה! כמו אז כן עתה צריכים לבוא לארץ ישראל".

כמה צער ראיתי על פניו בשעת השאלה, שכוננת השאלה היתה האם המצב בארץ ישראל בעניני דת הוא כפי המבואר ברמב"ם ז"ל הלכות דעות פרק ו', שאז לא חלה מצוות ישוב אר"י, שזה יסוד ישיבתנו באר"י, והנה הוא הכריע שהמצווה עוד בתוקפה. ובגזירת שרות לאומי, מלבד מה שסבל מעצם הגזירה, כאב לו שהגזירה זו תבטל ח"ו מצוות ישוב ארץ ישראל על יסוד דברי הרמב"ם הנ"ל, וזוכר אני שישבתי אצלו פעם וגנח על המצב בדת והתחזק ואמר לי - "לא מכריחים אותנו". ומנה כל החוקים השייכים לדת, וברר, שיכולים עוד להכריע שלא מכריחים אותנו, והכל כדי שמצוות ישוב ארץ ישראל תהיה חלה עלינו גם כיום.

על יסוד ההלכה של החיוב לדור בה גם בגלותנו עלה מרן החזון איש זצ"ל לארץ הקודש וציווה לשואליו לעלות, ובעלותו בירר פה והפיץ בארץ הקודש ובפרט ביישוב החדש ההלכות התלויות בארץ הן בחלק העיון והן בחלק המעשה. התפעלנו שנתן זמן ומחשבה לברר חלק המעשה. ראינו שלימדו בתורה אך ורק לשמה. וכן כל שאלה של הכלל והפרט עניני ישיבות וחינוך, עניני המדינה והמפלגות וכו' הכל השיב באור ההלכה. כמה צריכים לראות בזה חסדי השם יתברך והיאך השי"ת לא עזב את עמו גם בדורות השפלים...

חז"ל תולים הברלה ברעת, ובדורנו, שהטוב כ"כ מעורב ברע, צריכים דעת גדולה לעשות הברלה, והדעת הזאת ראינו אצל מרן החזון איש זצ"ל כמה היה שמה בעלית שומרי תורה אחרי המלחמה. ואמר לי פעם: "רואים שהשם יתברך רוצה שיבואו יהודים חרדים לארץ הקודש" ונאנח ואמר "אילו זכינו...", והיינו שהכל היה בא ע"י מלך המשיח, וראיתי איך הביע שביעת רצונו.

אמנם נשמר אפילו מפליטת פה. מביטויים המצלצלים כמו קבוצן גלויות, אתחלתא הגאולה וכו'. פעם אמר לי: "כמו שלא נותנים

שם לתינוק קודם הברית מילה, הנקרא "יודישעין", כן אין לנו לתת שם למתרחש בזמן האחרון בארץ ישראל. כל זמן שלא עשינו ה"יודישעין" על זה".

הערת העורך: ולא כפי שחושבים ההמון בטעות שכאילו סבר מרן זלה"ה, ש'התינוק' כלל לא נולד אלא זהו סתם נפל... וגם לא כפי שחשבו אחרים שכאילו נולד כאן תינוק גוי... אלא סבר מרן, שבדאי התינוק הוא יהודי חי שנולד ב"מזל טוב" - אלא שלצערנו ה'ברית' [מדינת הלכה] - עודנה מתעכבת...

ארצי חילקי! (ויאל ד ט), כפי שצפתה התורה מראש
עם שני פירושי חז"ל: נשיקה שיש בה נשיכה.

על אותה נשיקה מביא רש"י שני בשם חז"ל
שני פירושים:

וישקהו. נקוד עליו, ויש חולקין בדבר הזה
בברייתא דספרי (ספרי בהעלותך טו), יש שדרשו
נקודה זו, לומר שלא נשקו בכל לבו (ב"ר עה טו).
אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא, בידוע
שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה
שעה, ונשקו בכל לבו (ב"ר עה).

בפסוקים קודם לכן, לפני אותה נשיקה
של עשו, התרחד המאבק בין יעקב לשרו של
עשו. וכך גם בדברי ימי עמנו, תוך כדי חזרת
עם ישראל לארצו, שנים ספורות קודם לאותה
נשיקה של אומות העולם בראשות אדום,
נאבקנו מול שרו של עשו, מאבק שהשאיר את
עם ישראל חבול ופצוע.

כך גם יש לדון האם אומות העולם באותה
שעה התכוונו לנשוך את ישראל - לתת אותנו טרף
בידי הישמעאלים - או שמא אולי באמת לרגע קט
- אחרי השואה הנוראה - נכמרו רחמיהם עלינו.

התורה מתארת את המאבק כך:

**וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת
הַשָּׁחַר**

וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ - על פי פשטי המקראות
יעקב נשאר לבדו מנשיו וילדיו. אך אפשר לדרוש
זאת, שיעקב נשאר לבדו במאבק מול שרו של
עשיו, כאשר אומות העולם שתקו מול רצח העם
היהודי. השתיקה לא היתה רק מול הרצח. עוד
לפני השואה, שאָלו הגרמנים ימ"ש, איזו מדינה
מסכימה לקבל אליה את היהודים, והעולם כולו
השיב תשובה שלילית. יעקב נשאר לבדו. האומות
לא עזרו לנו להינצל, חלקם אף עזרו לנאצים
ימ"ש לפגוע בעם היהודי, והיו שעשו זאת בחזרה
גלויה, כמו הפולנים והאוקראינים [בפולין נרצחו
יהודים שניסו לחזור לבתיהם אף אחר השואה
אחרי שגרמניה נכנעה].

בהקשר הזה כדאי להביא את דברי ה"שפת
אמת", שחבר את שני הפירושים יחד. כתב
ה"שפת אמת", שהנשיקה היא האמצעי שעל ידו
התכוון עשו לפגוע ביעקב. עשו התכוון לנשוך
ולפגוע ביעקב על ידי נשיקה, כדכתיב "נעתרות
נשיקות שונא" (משלי טו). הנשיקה של עשו -
נשיקה שעלולה ליצור התקרבות בין ישראל
לעמים - היא הנשיכה של עשו בישראל.

וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר - מאבקו
של שרו של עשו מול יעקב היה "עד עלות
השחר". השחר נמשל לגאולה, כדברי חז"ל
המפורסמים המובאים בירושלמי ובמדרשים על
איילת השחר שבקע אורה. כך גם מאבקו של
שרו של עשו נגד יעקב אבינו התקיים עד שהגיע
זמנם של ישראל להגאל.

ומלבד החשש שנשיקה מעשיו עלולה
לטשטש את ההבדלה שבין ישראל לעמים,
גם גופה של הנשיקה היתה מלווה בנשיכה. הן
החלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית בארץ
ישראל, דברה מפורשות על חלוקת הארץ בין
מדינה יהודית למדינה ערבית. וכבר צווחו גדולי
ישראל, שאין לנו רשות לוותר על משהו מארץ
ישראל, גם אם זה ויתור זמני, וגם אם התמורה
היא מדינה יהודית בחלק מארץ ישראל, אפילו
אם היא תהיה מושתתת על אדני התורה והמצוות.
וכידוע, בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל
במרינבד, התקבלה החלטה לשלול כל תכנית
של חלוקת הארץ. ובאותה התאגדות של גדולי
ישראל, ביטא את רוח ההחלטה רבי מנחם זמבא
הי"ד, שכשם שאין מקום לויתור על אות אחת
מספר תורה [גם אם נקבל בתמורה אפשרות לקיים את
השאר], כך אין מקום להסכמה שלנו על ויתור על
רגב אדמה אחד מארץ ישראל. כך שאותה נשיקה
של אומות העולם, כללה נשיכה נוראה של "ואת

וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר
וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר

אחרי המאבק השמש זורחת על יעקב. השחר שהחל לעלות כבר זורח. לא רק אילת השחר של ניצוצות ראשונים של קיבוץ גלויות, אלא שמש של שררה יש לנו. עצמאות מדינית, ופריקת עול הגויים מעל צווארנו.

אך הרפואה איננה שלמה. יחד עם שמש המרפא, עדיין יעקב-ישראל צולע על ירכו. עצמאות ישראל מלווה בכאבי נפש עצומים, על מיליונים שנרצחו בשואה. מקימים אותה עם שירידי חרב, אחד מעיר ושניים ממשפחה, שבורים ורצוצים ברוחם ונשמתם, שפלא איך היו להם הכוחות לבנות מחדש ולקומם את הריסות עמנו בארץ ישראל.

ואחרי הכל, השמש זרחה. השם 'ישראל' ניתן לנו משרו של עשו, ומהנשיקה של עשו עצמו. ראויים עם ישראל לקבל שם זה ישירות מריבונו של עולם, אך התורה רמזה שנקבל אותו משרו של עשו.

נוסף, כי על בקשת יעקב לקבל ברכה משרו של עשו ועל שינוי השם לישראל כותב רש"י, שהדיון היה על הברכות שברך יצחק. יעקב בקש שעשו יודה לו על הברכות, ועשו בעל כורחו הודה עליהן.

הדיון על הברכות אינו דיון שמסתכם בפרשת תולדות. הוא דיון היסטורי עקוב מדם של דת אדום מול תורת ישראל - מי הוא העם הנבחר, ולמי שייכות הברכות.

במשך אלפיים שנות גלות, דת אדום היתה שלטת, והיא החזיקה שהטובה והברכות שייכות לה. לנו נשארה האמונה בכורא עולם ששישבונו לארצנו, ובסופו של דבר הברכות תגענה לנו.

כאשר עמי אדום בעצמם מחליטים על הקמת מדינת ישראל, ושרו של אדום הוא זה שמחליט ראשון ששמנו יהיה 'ישראל', משמעות הדברים היא שהם **מודים על הברכות**. שהם מודים שעם ישראל הוא העם הנבחר, ואמונתם בשקר יסודה.

את זה יעקב דורש לפני שהוא מסיים את המאבק מול שרו של עשו. דורש ומקבל.

יִרְאָה כִּי לֹא יָכֹל לוֹ - עשו הרשע רוצה להשמיד את עם ישראל, הוא רוצה ש"לא יזכר שם ישראל עוד", אך הוא לא יכול. גדול הרועה השומר על צאנו. אך הוא בהחלט הצליח לפגוע בנו פגיעה אנושה. יצאנו פצועים וחבולים ממאבק זה מול שרו של עשו. פצועים בגוף וחבולים בנפש.

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר - כאשר מגיע השחר, כאשר מגיעה גאולתם של ישראל, מבקש שרו של עשו להשלים עמנו. לסיים את המאבק. כעת דרכו השתנתה. הוא לא נלחם בנו בדרך של מאבק, אלא בדרך של 'נשיקה' (מבואר בפסוקים, כי הנשיקה של עשו באה אחרי המפגש עם שרו של עשו).

אך יעקב אינו מוותר. הוא רוצה ברכה. ומהי אותה ברכה?

וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׁרִיתָ עִם יְיָהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכַל:

שמו של יעקב משתנה מ"יעקב" ל"ישראל". לא עוד לשון עקבה ורמיה, כי אם שררה.

שמו של בני עמנו משתנה כעת. עד כה קראו לנו 'יהודים', או בשמות גנאי סביב מילה זו בלשונות לעז. כעת מקבלים אנו שם חדש-ישן - 'ישראל', שם עליון יותר, המבטא שררה וגבהות. שם זה מתחדש ליעקב בפרשה, ומעת ששבנו מן הגלות, אומות העולם הכירו בשמנו זה מאז אותה 'נשיקה' בדמות החלטתם על הקמת מדינה לעם ישראל. חדש בהיסטוריה - ששם ישראל בעל השררה מופיע עלינו, וישן - כי גם בימי קדם, כאשר עם ישראל ישב בארצו ובממלכתו, הוא נקרא בשם ישראל.

סתם נקודה מעניינת: פסוק זה במקרא, שבו הגויים נותנים לנו את השם "ישראל", הוא פסוק כ"ט בפרק. ואמנם זו חלוקה גויית, אך גם התאריך 'כ"ט בנובמבר' הוא על פי חלוקה גויית.

וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כְּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צֹלַע עַל יָרְכוֹ:

שרו של עשו מודה על הברכות: מודה שארץ ישראל שייכת לנו, מודה שנבואות שיבת ציון מתקיימות בנו, ומודה שהשם 'ישראל' שייך לנו.

אמנם חיסרון אחד קיים:

את השם 'ישראל' נתן שרו של עשו. זה טוב מכלום, אך חסרה השלמות. אמנם התורה רמזה מראש שכך יקרה, אך עדיין ההרגשה חמוצה.

לכן בא הקב"ה בעצמו וחוזר על הדברים:

"וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים, שְׁמֶךָ יַעֲקֹב - לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ. וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל".

רבש"ע בעצמו מכריז, כי התהליך שקרה כאן, עם סיבוכיו, נפתוליו וחסרונותיו - שם ה' חל עליו. וה' בעצמו קורא לו את השם 'ישראל'.

איך יתכן, שאחרי שעברתם כזו שואה נוראה, איך יתכן שעם שהיה שבור ורצוצן, עם שחטף מכות כואבות גם ביכולת הילודה, הצליח להשתקם, ודור ושניים אח"כ כבר אנו רואים שזרעו של יעקב הולך וגדל, פרה ורבה?

ויעקב משיב לו - "הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ".

רבש"ע יותר חזק ממך. הוא נתן לך את האפשרות לתת את המכה, והוא גם זה שירפא אותה.

ובל אחד מאתנו יכול להביט סביבו, לראות ניצולי שואה, שהגיעו ארצה שבורים ורצוצים, וב"ה אלו שהמשיכו בתורה ובמצוות, זוכים היום לחבוק עשרות צאצאים.

ולעומת עם ישראל, מדינות אירופה הולכות ומאבדות את חיותן. הילודה שם נמוכה ביותר. מספר הפטריות גדול ממספר הלידות. האוכלוסיה הולכת וקטנה משנה לשנה. ומי שמלא אצלם את החסר, הם מיליונים של מהגרים מוסלמים, שנותרים את המכה הסופית לזהותם הלאומית של עמי אדום.

תשובתו זו של יעקב לעשו - זוהי התשובה הגדולה ביותר שאנו משייכים גם כעת לשרו של עשו:

זרחה לנו השמש. עם ישראל מתרכה בארץ ישראל. רבבות עמך בית ישראל שבים לארץ ישראל. בונים אותה ונבנים בה. ובעל כורחך אותה מודה על הברכות, כי אנו בשם 'ישראל' נקראים.

מאז המאבק מול שרו של עשו, ולאחריו מאז אותה 'נשיקה' של שרו של עשו, ואף מאז ש"זרחה השמש" עברו עשרות שנים. והתורה רמזה אף למה שקורה בהמשך:

כאשר עשו פוגש את יעקב, הוא שואל אותו: "וַיֹּשֶׂא אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת הַנְּשִׂימִים וְאֶת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ?"

ויעקב משיב - "וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ".

עמי עשו רואים את שפע הברכה וההצלחה שפוקדת את עם ישראל. רואה עשו את כמות הילדים שנולדים לעם ישראל [בעיקר אצל שומרי התורה והמצוות], הוא מתפלל - "מִי אֵלֶּה לָךְ?"

הקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים - רק באר"י

הרב נתן ענתבי

עונים לעקרה מיוסרת? עליך להתפלל כמו אבותיך, הרי הקב"ה הביא את רחל לעקרות מכיוון שהקב"ה מתאווה ומשתוקק לתפילתן של צדיקים.

ג' לאחר שרחל אמנו שמעה את דברי יעקב אבינו - "התחחתי להים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן", לא מצינו שרחל אמנו מבקשת מיעקב אבינו שיתפלל. תחת זאת היא אומרת לו - "הנה בלהה שפחתי בא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי ממנה".

ב' **תשובה** לשלוש התמיהות האלו אומר השל"ה הקדוש (דף ק"ג) יסוד גדול ועצום -

ב' **ברור** ללא ספק, שיעקב אבינו ידע שהקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים. אולם הנהגה זו נוגהת רק בארץ ישראל, ששם גרו אבותיו, כי שם חפץ

ה' בתפילה, כי היא מעוררת וגורמת יחוד ה' למעלה, והתפילה נעשית עטרה, כי ארץ הקודש היא ארץ אשר דורש אותה ה', ודבר זה אינו שייך בחו"ל, שהיא ארץ העמים, תחת ממשלת השרים. ועיין ברמב"ן ויקרא פרק יח פסוק כה, שם כתב שמוזה הטעם אמרו חז"ל, כי הדר בחוץ לארץ דומה כמי שעובד עבודה זרה, שכן שבעים השרים - כל אחד נתן לו הקב"ה אומה אחת תחת רשותו, וגם את האדמה אשר אותה אומה עליה, ולכן בהיות אותם יהודים דרים בחו"ל תחת רשות אותו שר הממונה על אותה אומה ועל אותה ארץ אשר

ב' **פרשיות** חיי שרה - תולדות - ויצא, העוסקות באבות הקדושים ובתולדותיהם, רואים דבר פלא.

א' **ארבע** האמהות היו עקרות - אצל

שרה נאמר "ותהר ותלד שרה לאברהם בן לזקוניו", ברבקה נאמר "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא", בלאה נאמר "וירא ה' כי שנאה לאה ויפתח את רחמה" וברחל נאמר "ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחותה, ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי". על כך אומרת הגמרא ביבמות סד. - "אמר רבי יצחק - מפני מה היו אבותינו עקורים, מפני שהקדוש ברוך הוא מתאווה לתפילתן של צדיקים". והנה אצל יעקב אבינו ורחל לא מובן הענין כלל, ולכאורה יש כאן תמיהה על יעקב אבינו.

א' וכי יעקב אבינו לא ידע מרבקה אמנו ומשרה אמנו, שהן היו עקרות מכיוון שהקדוש ברוך הוא מתאווה לתפילתן של צדיקים? מדוע לא התפלל מיד על רחל כמו שאביו יצחק אבינו התפלל על רבקה אמנו, כפי שנאמר "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא".

ב' אחרי שרחל אמנו אמרה לו "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי", אנו רואים דבר פלא - תשובת יעקב אבינו היא - "ויחור אף יעקב ברחל ויאמר תחת להים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן". וכי כך

שהתורה צוותה לעשות כך משום שבמעשה זה שיש בו צער גדול לאם ולבנים בניתוק ולקיחת הבנים ממנה - מעשה זה גורם צער להקב"ה בזכירת ניתוק עם ישראל מארץ ישראל ומהשכינה הקדושה, וניתוק עם ישראל משולחן אביהם, וצער זה גורם לקירוב הגאולה, וזה סוד שילוח הקן. ומכאן יש להביא ראיה לבקשת רחל אמנו, שכמו ששילוח האם מהבנים מקרב את הגאולה, כך - 'ותאמר הנה אמתי בלהה בא אליה, ותלד על ברכי... ואבנה גם אנכי ממנה'.

אחרי התבוננות במעלות העצומות למי שדר בארץ ישראל, מובנים דברי הבן איש חי, שכתב שיום טוב אחד בארץ ישראל יותר חביב וחשוב מאלף ימים טובים בחוץ לארץ. ופשוט וברור, שהוא הדין ללימוד תורה יום אחד בארץ ישראל או שמירת שבת אחת או הנחת תפילין או שאר כל מצוות התורה, שיום אחד בארץ ישראל יותר חשוב וחביב לה' יתברך ומקבלים עליו יותר שכר מאלף ימים טובים של לימוד תורה או שמירת שבת או שאר כל המצוות בחוץ לארץ, גם בלייקוד או בפלטבוש וגם בקרית יואל, במונרו או בלונדון או באנטוורפן, בואנוס איירס ומקסיקו וכיוצא בהן.

וזה לשון הספר 'פניני הבן איש חי' סוף פרשת כי תבוא דף קכד (מתוך ספרו של הבן איש חי 'אדרת אליהו') - 'וכה אמר דוד המלך ע"ה (הגליוס פד יא) 'כי טוב יום בחצרין מאלף, בחרתי הסתופף בבית אהי מדור באוהלי רשע', רוצה לומר... גם מול העובדה שבחוץ לארץ ישנם יותר ימים טובים ביחס לארץ ישראל [משום יו"ט שני], עם כל זה חביב אצלי אותו היום שהוא בחצרך דהיינו בארץ ישראל מאלף ימים טובים שאעשה בחוץ לארץ, והסיבה כי בחרתי הסתופף בבית אהי מדור באוהלי רשע [דהיינו בחוץ לארץ] מכיון שבארצות הגויים אין בהם קדושה'.

על זה אמר החתם סופר בפרושו על התורה 'תורת משה' במדבר עמ' ס"ג, שאם יהודי היה מבין ומשיג את המעלות העצומות של ארץ ישראל, הוא היה מוסר את נפשו ואת כל ממנו כדי להגיע לארץ ישראל.

אותם יהודים דרים עליה - הנה כל לימוד התורה, המצוות והתפילות אשר ישראל עושים ולומדים - עולים באוויר ארץ העמים לרשות השר ההוא, וכביכול השר נהנה מהם, ולוקח לעצמו חלק. על כן העבודה אינה נראית מיוחדת לה' ח"ו, וזהו שאמרו רז"ל 'כאלו עובד עבודה זרה'. ולכן יעקב אבינו סבר כדלהלן - אבותי דרו בארץ ישראל ולכן מובן וברור שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, משא"כ אני דר בחו"ל, ושם, כאמור, אין הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, ולא יתכן שהקב"ה הביא את רחל לעקרות כדי שאתפלה, מכיון שאין הקב"ה מתאוה לתפילה בחו"ל. ממילא, בוודאי שסיבת העקרות היא מצד רחל, וזה שמדייק הכתוב - 'אשר מנע ממך פרי בטן' - 'ממך' - מצדך.

וזהו שנאמר - 'הבה לי בנים... ויחר אף יעקב ברחל ויאמר תחת אהים אנכי' - כלומר, אין אני יושב תחת חלק ה' שהיא ארץ ישראל, אלא אנחנו יושבים תחת השרים בחו"ל, וא"כ בוודאי שהקב"ה לא מנע ממך פרי בטן משום שהוא מתאוה לתפילה, מכיון שבחוץ לארץ הוא אינו מתאוה ואינו משתוקק לתפילה, ובוודאי אין זו הסיבה שמנע ממך פרי בטן, אלא הסיבה היא 'ממך', ולא 'ממני', שאין הקב"ה מתאוה לתפילתי.

השיבה לו רחל אמנו - אני אכניס צרה לביתי, את בלהה, ואצטער צער גדול מאוד, והכל כדי שאבנה אנכי ממנה, ושהקב"ה יראה כמה אני מוכנה לעשות ולהצטער בהכנסת הצרה לבית - יראה ה' בעניי ויקבל את התפילה בחוץ לארץ, שהיא כהכנסת צרה לביתי. אלו דברי השל"ה בדף צג [ובהרחבת ביאור ממני הקטן]. ונראה לי, שמצינו סייעתא מהזוהר הקדוש לדברי השל"ה, ממה שמצינו במצוות שילוח הקן על הפסוק "שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך", שהגמרא אומרת ביחס אליו - "האומר על קן ציפור יגיעו רחמין... משתקין אותו", דאין כאן רחמים במעשה זה. והזוהר הקדוש אומר, שלא רק שאין כאן רחמים במעשה הזה, אלא שישנה אכזריות גדולה במעשה הזה של שליחת האם ולקיחת הבנים, שכן יש כאן ניתוק ביו האם לבנים, אלא

חכמי המזרח - באהבת ציון

הרב שמואל קרלינסקי

”זייארה” - השתטחות על קברי הצדיקים. גם מחמת השתוקקותו לחזות בנועם ה'וללמוד חכמת הנסתר אצל חבר המקובלים יושבי ישיבת "בית אל" בעייה"ק. על כן עלה בגפו ללא משפחתו. אמנם לבסוף החליט להתישב בארץ, ואח"כ עלו רעייתו וילדיו, כדלהלן.

ר' יחזקאל עזרא רחמים - עלה על דעת להישאר בארץ, ובא עם רעייתו. אף נטל עמו מבגדאד כתב יד של פירוש רבינו יונתן מלוניל על הרי"ף סדר מועד, אשר היה מונח בביהמ"ד "בית זילכה", בכדי להדפיסו בירושלים. לבסוף נטרפה השעה ונלקח לבית עולמו טרם הספיק להדפיסו, ונותר מונח בביהמ"ד "שושנים לדוד", ואח"כ בספריית ר' דוד ששון.

ר' צדקה חוצין - עלה בכדי להשתטח על קברות צדיקים בארה"ק. כותב עליו פרופ' אברהם בן יעקב (יבחי 333 צ"ח, עמ' 370): "הוא ביקר בערי הארץ, השתטח על קברי הצדיקים בירושלים, חברון, טבריה וצפת, ואחרי חודש ימים חזר לבגדאד. בשנת תרפ"ו (1926) עלה שנית לא"י יחד עם בני ביתו והשתקעו בירושלים."

ארץ ישראל נקנית ביסוריך

סבתי ע"ה תמיד היתה מספרת לי על הנסיעה על הגמלים בדרך לארץ ישראל. הדרך לא היתה

הרב הגאון ר' יעקב חיים סופר זצ"ל, שאנו כותב השורות זכיתי להיות מצאצאיו^[*], ורבות שמעתי מסבתי ע"ה על צדקותו העצומה, ועל עלייתו ארצה במסירות נפש מתוך אהבת ארץ חמדה, ומסתבר שאהבת ארץ ישראל שיש בדמי, יונקת מאותה שלהבת אש של מורי זקני ע"ה.

הגרי"ח נולד בשנת התר"ל בעיר בגדאד אשר בגלות בכל. אהבתו וחיתו לארצנו הקדושה היתה עד להפליא, וכך למרות דוחק הפרנסה למתיישבים החדשים בארץ היתה החלטתו איתנה לעלות ארצה ויהי מה. וכך בשנת תרס"ד יצא רבינו יעקב חיים זצ"ל את בכל בדרכו לארה"ק. הוא עלה יחד עם הגאון רבי יחזקאל עזרא רחמים זצ"ל, רבי צדקה חוצין זצ"ל, ועוד ששה חכמים לפחות.

רבינו יעקב חיים זצ"ל לא עלה תחילה לארה"ק בכדי להתיישב בה, אלא רק בכדי לעשות

[*] הכותב הוא עורך הספר "לכו נרננה" - לראות עין בעין בהתגשמות נבואות הגאולה בימינו. דעת גדולי התורה החרדים בנושא "אתחלתא דגאולה" כפריחת הארץ. השמחה וההודיה על הניסים, והאיסור הגדול להקשות לבבנו כדור המרגלים בשעתו. להשיג ב 055-6785647. משלוחים לכל הארץ.

אלפי שנים - כל השואה הנוראה, כל אלפי היהודים שמתו בדרך לזכות בארץ הקדושה - היא אך ורק בשבילנו, על מנת שנזכה אנו להודות ולהלל להשי"ת כראוי על המתנה הטובה של ארץ חמדה שזכינו לה. יהי רצון שנוכה.

יציאתם מבגדאד

הם יצאו בכ' אייר תרס"ד והגיעו ליפו ביום חמישי ערב חג השבועות תרס"ד. שם חגגו את חג השבועות ב' ימים כמנהג בני חו"ל, ביום ששי ושבת. ביום ראשון אחר כך, הוא ח' סיון תרס"ד (22 במאי 1904), עלו לרכבת, ולאחר כשלוש שעות היו בירושלים. - הרי שדרכם נמשכה 36 ימים.

מספר הרב מרדכי אליהו זצ"ל ("קול יוסף" מקץ תשס"ו, ג'יוון 339): "מספרים כשחכמי בכל היו בדרכם לאר"י, וביניהם חכם צדקה הזקן, חכם יעקב סופר, חכם עזרא אלעג'מי, ועוד כמה רבנים כולם זצ"ל, והנה בדרך חלה אחד מהרבנים ונשאר באחד הערים. וכיון שאותו רב נשאר, לא נותר להם מנין ונשארו רק תשעה.

הגיע זמן מנחה וחסר להם עשירי, והמדבר שבו הם נמצאים שומם מאד. אמר חכם צדקה הזקן: "אנחנו צריכים לקרוא "מנין! מנין! - מנחה! מנחה!". אמרו לו, הרי המדבר שומם ואין

כאן נפש חיה. אמר להם חכם צדקה, אנחנו נעשה את שלנו, והקב"ה יעזור. והחל לצעוק "מנין! מנין! מנחה! מנחה!".

והנה לפתע שומעים הם מישהו עונה לקריאה זו. מרחוק התקרב אליהם אדם שחזונו החיצונית מעידה כי ערבי הוא, חרב מימינו, וגרוזן משמאלו, ונעליו מלאים בוך. אמרו הרבנים אחד לחברו,

קלה, ולקחה להם כמה שבועות, שכן ארץ ישראל נקנית ביסורין, כדברי רשב"י (נצרות ס, 6): "שלוש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא עליידי יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא". כדי שנדע לייקר, להעריך ולהודות על מתנת ארץ ישראל - לכן מתנה יקרה זו נקנית רק על ידי יסורין.

כך הסביר רבינו ה"בן איש" חי"י במשליו את הטעם מדוע הקדים ה' יתברך גלות ומירוות לישראל [במצרים], קודם שקיים הבטחתו להעניק להם ארץ זבת חלב ודבש. רצה הקב"ה שיכירו ישראל את ערך הטובה שמיטיב עמהם, ולא תהיה בעיניהם כדבר מורגל וטבעי. אם היו ישראל פרים ורבים בארץ כנען, והארץ היתה מונחלת להם בנחת, בעושר ובכבוד - לא היו מרגישים את ערכה, ולא היו מודים להשי"ת על חסדו עמהם. אם לא היו מודים, היה אז עליהם קטרוג גדול מלמעלה, והיה מתעורר עליהם אף וחומה.

כך הסביר רבינו ה"בן איש" חי"י זי"ע במשלו את הטעם מדוע הקדים ה' יתברך גלות ומירוות לישראל [במצרים], קודם שקיים הבטחתו להעניק להם ארץ זבת חלב ודבש. רצה הקב"ה שיכירו ישראל את ערך הטובה שמיטיב עמהם, ולא תהיה בעיניהם כדבר מורגל וטבעי. אם היו ישראל פרים ורבים בארץ כנען, והארץ היתה מונחלת להם בנחת, בעושר ובכבוד - לא היו מרגישים את ערכה, ולא היו מודים להשי"ת על חסדו עמהם. אם לא היו מודים, היה אז עליהם קטרוג גדול מלמעלה, והיה מתעורר עליהם אף וחומה.

לכן הגלה אותם ה' למצרים, שם ירדו לשפל המדרגה, ומירו את חייהם בחומר ובלבנים ובכל עבודה. ורק כאשר גאל אותם הקב"ה, שחררם מעול הגלות והנחילם ארץ חמדה וטובה - או אז הכירו ערך הטובה שהיטיב להם, והודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

נובל ללמוד מכאן, עד כמה ההודיה לה' על ארץ ישראל חשובה ויקרה בעיניו ית', עד שהיא מהווה את התכלית לכל סיבת הגלות. עד כמה עלינו לתת שבח והודאה להשי"ת, ולברכו תמיד על המתנה הטובה של ארץ ישראל שנתן לנו, ולא ידמה בעינינו לעולם כדבר רגיל וטבעי.

יתרה מכך, נוכל לשאוב מכאן חיזוק נוסף לידע ולהבין, כי יתכן כי כל סיבת גלותנו, זה

ולמרות קשיי התחבורה שהיו בימים ההם [וכידוע שהעליה לארה"ק בזמן ההוא היתה כרוכה בקשיים גדולים, וארכה זמן רב בדרך לא סלולה ומלאה חתחתים]. ולמרות דוחק הפרנסה למתיישבים החדשים בארץ, היתה החלטתו איתנה לעלות ארצה והיה מה, ולאחר טלטולים ונדודים ותלאות רבות הגיע ארצה בעירום ובחוסר כל. אולם חכמת אלקים אשר בקרבו ומדותיו התרומיות נתנוהו לחץ ולחסד בעיני כל רואיו. ורוח נדיבה שפך על שומעיו. והיה בכל דרכיו משכיל וה' עמו. ומיד בהגיעו ירושלימה אשר אזה לשכון כבוד בתוכה, הצטרף אל חבר הרבנים המקובלים בבית המדרש של החסידים ק"ק "בית אל" אשר בעיר העתיקה, והם ששו לקראתו, ותהלתו בקהל חסידים. וע"י שקידתו העצומה, והצטיינותו במיעוט שיחה ובמיעוט שינה, רכש לו ידיעות נשגבות בתורת הח"ץ. והחל להתפלל בקדושה ובטהרה על פי כוונת רבינו האר"י ז"ל, וכאשר הורה רבינו הרש"ש זיע"א בסידורו. ועלה מעלה מעלה במעלות בקדש ונתפרסם לארי במסותרים ושר בית הזהר. ושמו נערץ בקדושה ותהלה".

בהקדמתו לספרו קול יעקב כתב: "ועוד הוספתי עליהם מנהגי עירנו יע"א מפני כשחיברתי את הספר הזה הייתי עדיין בעוב"י (צט"ר ואם ציכר"ל) בגדאד יע"א שבארץ בבל והיה הספר הזה התחלת חיבורי. ואח"כ הגדיל ה' חסדו עמי וזכני לעלות ולהסתופף בהיכלי עיה"ק ירושלים תובב"א שנת התרס"ד ר"ח אייר והגעתי לשם ביום שמחות שהוא אסרו חג של חג שבועות וע"י קדושת הארץ ורחמי א' המרובים נסתייעתי שם לחבר עוד חיבורים אחרים כמשה"כ כי מציון תצא תודה ודבר ה' מירושלים".

עֵינֵי רַעִייתו וִיכָדוֹ (תרס"ה)

לאחר שעלה לארה"ק, מחליט ריח"ס ז"ל להשאיר ולהתגורר בירושלים. הוא שולח מכתב מירושלים אל רעייתו הרבנית פרחת ע"ה בבגדאד, לאמור כי הוא נשאר בארץ, וקורא לה להצטרף אליו לבוא ולעלות עם ילדיהם לירושלים.

שמה אדם זה הוא שורד! על כן החליטו שלא ידברו בערבית אלא בארמית כדי שהלה לא יבין את שפתם.

כשהתקרב אליהם, שאלו: "הדא דידן או לא דידן?" (כלומר הוּא מַשְׁלֵנוּ אוּ לֹא). והנה הוא עונה להם בארמית "דידן ודידן"! עמדו הרבנים נדהמים. אמר להם אותו אדם, יהודי אני! ואם תרצו אוריד את הבגדים ואראה לכם שאני מהול. אמר חכם צדקה, אנו עשינו את שלנו וצעקנו "מנחה, מנחה" - והקב"ה סייע לנו, וזכינו להתפלל במנין".

בדרכם לירושלים, עברו דרך יפו, שם נשארו לחג השבועות. כן כתב פרופסור בן יעקב בספרו "יהודי בבל בא"י" (עמ' 307): "הם נסעו בשיירה בעגלות רעועות, שילמו סכומים גדולים כדי שינוחו בימי השבתות, וכעבור 36 ימים הגיעו עד יפו בערב חג השבועות. באסרו חג שבועות באו ירושלימה".

עם בואו לְעֵיה"ק (תרס"ד)

עם הגיעו ירושלימה בח' סיון תרס"ד, התישב תחילה לגור בתוככי העיר העתיקה. שם הצטרף אל חבר המקובלים יושבי ישיבת "בית אל", התבונן במנהגייהם וראה דרכיהם.

ואכן, כבר בשנת תרס"ה, כשנה אחר עלייתו לְעֵיה"ק, כותב ריח"ס ז"ל: "וכן מנהגנו בבית אל יכב"ץ שאין אומרים לא פ' ושחט ולא יהר"מ". עוד כותב: "...וכן ראיתי נוהגים חסידי בית אל יכב"ץ דאין נוטלים ידיהם מן המים שהכניסום לביה"כ". עוד כותב להדיא: "...אמנם חסידי בית אל נוהגים... וגם אני הדל כשעליתי לירושל' והתחלתי להתפלל עמהם נהגתי כמותם".

גם בשנת תרס"ו כותב: "וכן ראיתי אני הדל בבית אל יכב"ץ, שיש אשכנזי אחד מתפלל עמהם וקורא ומברך על ס"ת כתיבת ספרדים".

ב"תולדות הרב המחבר" הנדפס בתחילת ספר "כף החיים" ח"א, נכתב [כנראה ע"י הגר"ע יוסף]:

"אהבתו וחבתו לארצנו הקדושה היתה עד להפליא. וכבר בסיון תרס"ד ארי עלה מבבל,

בהקשר למה שהגאון ר' יחזקאל עזרא רחמים זצ"ל היה בין המייסדים, הנה כך מספר עליו ריח"ס ז"ל בהספדו: "...ועוד טרח כמה טרחות עד שבנה בהכ"נ ובה"מ לעדת הבבליים בירושתי'ו. והוא היה חשקן כדי שיהיה ישוב לעדת הבבליים בירושתי'ו כדי לזכותם לישב בא"י, וכמה היה משתבח בא"י כדי להלהיב לב בני האדם לדור בא"י. וחוץ מזה שטרח בקניית חצר בהכ"נ, הוציא עוד מכיסו כסף ובנה חניות בחצר בהכ"נ, כי אמר כי יהיה זה לעולם להנות מהם ת"ח. וגם נתן עוד הוצאות מכיסו לבנין ההיכל שמונח בו ספרים".

עם הווסדה של ישיבה קדושה זו, העתיק ריח"ס ז"ל מקום דירתו מהעיר העתיקה אל שכונת בית ישראל, לגור סמוך לישיבה זו. מקום דירתו הוא כיום ברחוב הנקרא "שאול עבוד" ועד היום הזה [תש"פ] יודעים לציין היכן היה ביתו של הכף החיים.

ריח"ס ז"ל במצרים

עד ח' אלול תרפ"ו, סיים ריח"ס ז"ל לכתוב את חלק ו' מחיבורו "כף החיים" - הלכות פסח. היה דרוש לו עבור הדפסת הספר חוץ מכריכה 150 לירות בערך. בתאריך הנ"ל שלח ריח"ס מכתב מירושלים לחלב, לגביר סי' שלמה גראזי, בבקשת סיוע להוצאות הדפסת הספר. לפי הנראה ממנו לא נענה.

בראיון שהיה עם הגריח"ס שליט"א בשנת תשמ"ו (יהוד נאמן מוסף שב"ק כבעלותך), מסופר כך: "כשעמד להוציא את חלק ו' של "כף החיים", לא ידע מהיכן לממן את ההדפסה, הפרוטה לא היתה מצויה בכיסו, כידוע. ידידי המליצו לו לצאת לחו"ל לגיוס הכסף, דבר זה היה קשה עליו מאוד, שהרי המקובלים מתחננים בתפילת הרש"ש בתיקון חצות שלא יאלצו לצאת לחו"ל."

מספר זאת נכדו הרב יעקב חיים סופר שליט"א כך: "בשנת תרס"ד יצא לארץ הקודש ל"זייארה" [השטתחות על קברי צדיקים], וכאשר הגיע החליט: "פה אשב כי אותיה". כאשר קיבלה רעיתו ידיעה על כך פנתה ל"בן איש חי" לשאול בעצתו, "הכל מעלין תנן" פסק הוא, והציע למכור חלק מספרית בעלה לכיסוי הוצאות הדרך".

ואכן בתחילת שנת תרס"ה מצטרפת גם הרבנית ע"ה וארבעת ילדיה, ועולים לארה"ק. גם ר' יצחק ברוך ז"ל ורעייתו אסתר, הוריו של רבינו יעקב חיים זצ"ל, עלו עמם יחדיו. וכן ציון אחיו ורעייתו של ציון.

חיבורו הגדול "כף החיים"

לפי הנראה, ריח"ס ז"ל החל לחבר את ספרו הגדול "כף החיים", כבר בתחילת שנת תרס"ג, בהיותו עוד בבגדאד לאחר שסיים לכתוב חיבורו "קול יעקב" על ש"ע הלכות סת"ם.

מהדורת הספר הראשונה, תרס"ה, היא על סדר השלחן ערוך אורח חיים, רק עד סימן ט', ללא פנים השלחן ערוך. בכ"ה בניסן תרס"ה כתב הרב "יש"א ברכה" את הסכמתו לספר זה, ובאותה השנה כבר הדפיס את הספר.

כשגמר להדפיס ספר כף החיים חלק א', והנה חולם... כנכתב בקונטרס החלומות: "כשנגמר להדפיס ס' כף החיים ח"א שמעתי אומרים מקרא זה, הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד".

ישיבת "שושנים לדוד" (תרס"ו)

בשנת תרס"ו (צטק) נוסדה בשכונת "בית ישראל" ישיבת "שושנים לדוד" ע"י רבני בבל, הלא הם הגאונים: רבי יחזקאל עזרא רחמים (ס"ע: בע"ה), רבי יעקב חיים סופר (הספך בחיים), רבי יחזקאל עזרא הלוי ורבי בן ציון מרדכי חזן.

העמים אפילו רגע אחד יותר מכדי הצורך הדחוף העכשיו..."

אך לבסוף יצא בלית ברירה, כשכולו תפילה שלא יאלץ להישאר שם זמן רב."

פטירתו של רבינו יעקב היים זיע"א

בחודש אלו תרצ"ז, חלה רבינו יעקב חיים זצ"ל את חליו האחרון אשר ממנו לא קם. הוא היה חולה בסכרת והיו לו פצעי לחץ. הוא היה בביה"ח "ביקור חולים" בירושלים, שם בא המהרי"ץ דושינסקי זצ"ל לבקרו. בשבת קודש אחה"צ ט' סיון תרצ"ט, עת רעהו דרעוין, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. נפטר הגה"ק ריח"ס זי"ע. ביום ראשון אח"כ נערכה לוייתו, ונטמן בהר הזיתים. יש לציין כי גם עלייתו לירושלים – לידתו מחדש בקדושה – הייתה בסמוך ח' סיון תרס"ד !!!

"**הוא** יצא ברכבת לאלכסנדריה. מיד כשירד ממנה פגש על הרציף את הגביר סי' יוסף שמוחה, מגדולי הגבירים באותם ימים. הלה שאלו: "במה זכינו לביקור כבודו", רק הסביר את מטרת בואו הוציא הגביר הנ"ל מכיסו מאתים לירות, מחיר הדפסת הכרך... עוד באותו יום שב לביתו באותה הרכבת שהביאתו למצרים...".

בירושלים התפלאו הכל על שובו המוקדם כל כך, וכשסיפר את המאורע שקרה, פנו כולם בטענה: "אם הצלחתם כל כך, היה כדאי להישאר עוד מספר ימים ולגייס את הסכום ליתר החלקים". לא ולא, השיב הסבא, לא אשאר בארץ

הברכה התגשמה. נבואת הזעם של השבתת הקולות מפי הנביא ירמיהו – שהתקימה ושעברה עלינו בכאב ממשך מאות בשנים כבר התהפכה. האם לא הגיע הזמן לבחור ברכה אחרת כדי להכיר במתנה הנפלאה ולהודות עליה? הרי לא רק אנו, הורי החתן והכלה, ומקורבינו שמחים בשמחה זו, כי אם גם ציון, הרואה אותנו חוזרים לחיקה ושישים ושמחים בחוצותיה.

לכבוד מערכת קדושת ציון:

אחרי קדושי שיח בגליונות "קדושת ציון" דבר תוספת קטנה, הגיונית, ומתבקשת בברכת המזון, נשאר אצל הרבה קוראים, בכל זאת, קושי טבעי ומוכן לסטות מגירסא דינקותא בברכה שכה שגורה בפינו ביום יום. ועד שכל אחד יתגבר – או יחליט סופית לא – באתי להציע קדוש בתחום אחר של חיינו הברוכים בארצנו – שנוי שיעורר הרבה פחות התנגדות.

אנו במשפחתנו, כאשר זָקָה אותנו הקדוש ברוך הוא בחסדיו לחתן את ילדינו כאן בארץ הקודש, הכרזנו בראש ההזמנה המדפסת ברוך משמח ציון בבניה. ואם במלים אלה הצלחנו לא רק להכריז כי אם גם להזכיר לכל מי שיקרא את השורות, כמה גדולה צריכה להיות הכרת הטובה שלנו על הגיענו למעמד מִיָּחַל זה – אז זכינו בכפליים. ואם יעלה על לב עוד משפחה לעשות כמונו, בְּדָאי רק ירבו השבח וההודיה לבורא יתברך שמו, אבינו הרחמן שלא כלו רחמיו ולא תמו חסדיו.

במשך כל הדורות, בכל תפוצות ישראל, וגם בזמנים קשים, עם ישראל העמיד חופות והקים בתים נאמנים. כמה יפה, כמה יאה להכתיר הזמנה לחתונה על אדמת נְכָר במלות ברכה אחריתא של שבע בְּרָכוֹת החופה, כמשאלה: עוד יִשְׁמַע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה... הלא לזה באמת קוֹיָנוּ וְחִפְיָנוּ בכל יום ובכל חתונה – שם.

בכבוד רב, ש' סלייטר

והנה... זכינו-כן, אנחנו! - לערוך את חתונת ילדינו בערי יהודה, ואף בחוצות ירושלים!

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק כג]

מנת לאפשר לדברים להתיישם במעשה. אנא, נסה להגדיר את הנקודות שלא חלקות לך בעניין, ונשתדל בעזרתך לברר אותן."

"אתחיל בהרגשה. במשך החודש האחרון כאשר קיבלתי מחמאה, ומיד עלו בי הדברים שדיברנו, הרגשתי מין הרגשה כאילו הקרקע נשמטת לי. קשה לי להסביר. אנסה. נאמר כך. הרגשתי כאילו דבר גדול ומשמעותי נלקח ממני. אה... תראה, מאז אני מכיר את עצמי, מניע חזק מאוד אצלי הוא השאלה מה יגידו עלי. וודאי שיש לזה צדדים שליליים כמו שכבר ראינו, אך מצד שני, יש בזה גם אתגר גדול. וכאשר אכן אני מצליח במשהו, ומקבל עליו מחמאות, יש לי מזה התחיות גדולה! זה עונג גדול! זה דבר שמעניק אנרגיה ומוטיבציה עצומה! וכעת כאשר אני 'מאפס' את דעת האנשים ובא ממקום שדעתם לא מעלה ולא מורידה, אני מרגיש שאני מפסיד משהו גדול ומהנה! משהו מרגש וממלא! יותר מזה, אני גם מרגיש בדידות נוראה! למעשה אני יוצא מכל המהלך החברתי, אם דעת החברה לא עושה לי כלום! אלו הדברים שבהרגשה. אך מלבד זאת, למעשה מה אנשים חושבים עלי זהו באמת דבר חשוב, לגבי שידוכים למשל, או לקבל 'שטעלע' ושאר עניינים. אם אתה מוצלח, כדאי שידעו את זה..."

- **"נפלא מאוד!** אתה נוגע ממש בעצבים של הנפש... הא לך מחמאה. זהו כישרון יוצא דופן להגדיר במילים הרגשות דקות כאלו."

"שבויהח. לא עושה לי כלום. סתם. מה אתה אומר?"

"אי אפשר ללא חברה!"

- **"מעניין מה שאתה אומר.** למעשה זה נראה מובן, אם אתה עומד להפסיד כזה דבר טוב, זה

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן הרימו גם על העמים."
(שפיטרו 30)

"שבעה שמות יש לו לציצה"ר... ישעיהו קראו מכשוש, שנאמר (מ 7): 'ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשוש מדרך עמי', יחזקאל קראו אבן..."
(סוכס 33)

"או, ר' אליהו שלום!"

- **"שלום בן-ציון!** מה שלומך? נראה שחכית לך!"

"אכן! אני מצפה לשיחה שלנו כבר זמן מה! השיחה הקודמת השאירה אותי מהורהר וחשבתי הרבה על מה שדיברנו אז. יש לי מה לברר אתך בעניין..."

- **"ב"ה! בשמחה!"**

"ובכן. בשיחה הקודמת הראית באופן מוחשי את הזילות והאוילות שברצון להערכה, וכן את השקר שבה, ההרגשה שערך שלי, כלומר השווי האמיתי שלי נקבע על פי מה שחושבים עלי האנשים שסביבי. הראית לי שאדם הזקוק להערכה וכו' הוא למעשה חסר דעה עצמית לגבי עצמו... אני באמת השתכנעתי מהמהלך הזה. אך למעשה כאשר אני מוריד את הדברים למציאות, אני מרגיש שזה לא כל כך חלק... יש כאן משהו יותר עמוק שלמרות מה שהבנתי והכל, זה לא מתיישב. יש במחמאה ובהערכה משהו יותר עמוק מהחשבון הזה."

- **"טוב,** אצטרך שתגדיר לי קצת יותר... אך קודם לכן אזכיר שזהו אכן התהליך הנכון. מה שדיברנו היה בגדר 'חכמה'. כעת עולות לך שאלות והתנגדויות שמונעות ממך לישוב את הדברים על הלב, זהו שלב ה'בינה'. לכן עלינו לאזור מותנינו ולנסות 'לסגור את החושים' שנשארו על

"אתה מצפה שאענה? אה... לכאורה, לא טוב היות האדם לברו'. אני לא זוכר חסר נוסף."

- "אכן. הבדידות. הרגשת הבדידות, שממנה נובע הצורך בחברה הוא החסר הנפשי הקיומי ביותר באדם! וכמובן לא לחינם ה' יצר אותו. לכן לא פלא שכאשר הרגשת שהחברה לא כל כך משפיעה עליך, נוצרה אצלך הרגשה כאילו העולם מתערער וחשת בנוראות הבדידות."

"נז, אם כך מה עושים?"

- "מה שעלינו לעשות הוא לברר את ההבדל בין הצורך בהערכה לבין הצורך באהבה. הרי מה ההשלמה של החסר הזה 'לא טוב היות האדם לברו'? כמובן 'אעשה לו עזר כנגדו'. מה המשמעות של האזר כעזר כנגדו? מישהי שתעזור לו בעבודות הבית? גם, אך הרי זה לא ימלא לאדם את החסר הנפשי של הבדידות, נכון? מה הוא הדבר אותו מגדירה התורה כקשר עם האשה? **י'דבק באשתו'. ואין הכוונה רק לקשר הטכני אלא לדביקות נפשית, לאהבה."**

"יפה, מתאים לשבע ברכות או להדרכת חתנים, אך מה הקשר לענייננו?"

- "אתה לא מבין? אני מופתע... מה שאנחנו זקוקים לו באמת מהחברה הוא לאהבה. לא להערכה. אלא שלעיתים המושגים מתערבבים."

"את זה הבנתי. מה שלא הבנתי הוא מה היחס בין הערכה לאהבה שגורם לערוב ביניהם. מה הקשר ביניהם בכלל!"

"תינהנה מהאהבה לא מההערכה!"

- "אסביר. בהנאה והנעימות שאתה מקבל מהמחמאה מעורבים שני חלקים. האחד הוא החלק הבזוי שאותו שללנו, שהאחרים קובעים את הערך האמיתי שלי. כאשר אדם משבח אותי אני מרגיש יותר 'מושבח'... כאשר אדם מחשיב

אכן יכול לגרום שתרגיש שמהו מתערער לך. אני מנסה לחשוב איך לענות לך. העלית בדברייך שתי נקודות מלבד העניין הטכני. א - מוטיבציה, ונקודה נוספת כלולה בנקודה הזו, ההנאה והסיפוק, וב - הבדידות. אומר את האמת, השאלות הללו היו צפויות. טבעי היה שתתקל בהן. אתה וודאי זוכר שלפני שהתחלנו בבירור הזה, אמרנו שזו מדרגה גבוהה, ואילולי הנושא הפריע לך לא בהכרח היית צריך לעסוק בו. זו הסיבה."

"אז אין מה לעשות בזה עכשיו?"

- "לא... וודאי שיש מה לעשות. ראשית, שלב ראשון עשית. למעשה אתה כבר לא תלוי במה שאומרים עליך, כי אתה מבין שאין בזה ממש. הדיון כעת הוא על 'ההפסדים' שיש לך מהעמדה הנפשית החדשה. זה כבר מקום אחר לחלוטין! ובעזרה גם לזה ישנו הפתרון."

"כן. למעשה כאשר אני חושב על כך עכשיו, שללנו את המבט הנוכחי שלי, אך לא עסקנו במבט הנכון! אמרנו שמה שאומרים עלינו לא מעלה ולא מוריד את הערך שלנו מצד האמת, אך לא אמרנו מהו המגדיר האמיתי והנכון!"

- "אתה צודק. זהו הכיוון של הפתרון. בעזרה נגיע לזה. אך ברצוני להתחיל מהנקודות שעלו קודם, המוטיבציה וההנאה מהערכה חברתית, ומתחושת הבדידות. הלא אנחנו לא רוצים שתישאר ללא מוטיבציה עד שתבנה אצלך הקומה החדשה..."

"איך אפשר? הרי אני כבר לא רואה את המחמאות כמו שראיתי אותן! הרסת לי אותן לגמרי..."

- "טוב, אם הרסתי עלי לתקן... כן. עלינו לברר את הפרי מתוך הקליפה. אמרתי שאתה נוגע בעצבים של הנפש. למה היית כוונתי? מהו החסר היסודי ביותר שבאדם. החסר עמו הוא נברא, חסר שהיה בו אפילו קודם חטא עץ הדעת? ממתבר שחסר יסודי כזה יהיה משמעותי ביותר לאדם!"

- "גם כן, את הדברים תקבל בשוויון נפש בלא להיפגע. יתכן שתחוש צער ואולי אכזבה מכך שאותו אדם לא אוהב אותך ברמה כזו שאינו רואה בך חסרון, אך 'לא מפיו אנו חיים'. אתה מי שאתה, בכל מצב, ואם הוא לא אוהב את מי שאתה, חבל, אך לא נורא..."

"אפשר לומר שהערכה היא סימן לאהבה. כן?"

- "כן, אפשר לומר. אך היא אינה סימן מובהק לאהבה אמיתית. אם כמו שאמרנו, אדם מעריך אותך מכיוון שהוא אוהב אותך, נפלא. אך אם הוא אוהב אותך מתוך שהוא מעריך אותך, כלומר הוא רואה בך מעלות מסוימות שאותן הוא אוהב, זוהי 'אהבה תלויה בדבר'. סימן מובהק לאהבה שאינה תלויה בדבר' תהיה אהבה גם ללא הערכה. כאשר חבר שמח לקראתך ונהנה מקרבך, בלא קשר למעלות ולחסרונות שבך, העונג וההנאה שלך מכך זו הנאה מאהבה. ללא עירוב של ההנאה השקרית של ההערכה."

"בקיצור, אתה מציע לי ליהנות מהאהבה שמראה המחמאה ולא מהרגשת החשיבות שהיא נותנת."

- "מדויק. אומר לך יותר מזה, אם תשים לב, יחד עם ההנאה שבמחמאה ישנה גם הרגשה של בושה וקטנות מהצורך בהערכה. זו גם הסיבה לכך שישנם אנשים הצמאים להערכה, אך מתנהגים כאילו היא אינה מעניינת אותם כלל... אך כאשר תדע להבדיל בין מקורות ההנאה, תוכל ליהנות ממחמאה הנאה הרבה יותר זכה ומרוממת. הנאה של קינוח סעודה, ולא של רעב... יש הרבה עוד להאריך בעניין האהבה, ולא כאן המקום, אך היא אכן צורך בסיסי וקיומי לנפש האדם! אי אפשר בלעדיה! שים לב ללשון הפסוק. 'על כן יעזב איש את אביו ואת אמו – ודבק באשתו'. אי אפשר בלא דבקות. כאשר הילד עדיין קטן, הוא דבק באביו ובאמו ומקבל את האהבה מהם. וכאשר הוא עוזב אותם, גם אם רק מבחינה נפשית, עליו למצוא אהבה ודבקות באשתו."

אותי אני מרגיש שאני באמת יותר 'חשוב'. אכן, יש עונג והנאה בהרגשה של החשיבות, אך כזכור, זהו הבל. אך במחמאה, בשבח ובהחשבה ישנו מימד נוסף. ידועים דברי שלמה המלך, 'שנאה תעורר מדנים ועל כל פשעים תכסה אהבה'. (משלי 31).

כאשר יש בלב האדם שנאה חלילה או קנאה כלפי חברו, יקשה עליו עד מאוד לראות בו טוב ומעלה. אני מניח שאתה מכיר את המציאות הזו. אין כאן המקום להעמיק בסיבה לכך, אך בשורש היא קשורה מאוד לנושא שלנו. לעומת זאת, כאשר ישנה אהבה אמיתית בין שניים, יקשה עד מאוד על האחד לראות בשני חסרון! ולכן, כאשר אדם רואה בך מעלה, הוא בהכרח לא שונא אותך, ואם הוא אף אומר לך את דעתו החיובית עליך, כנראה שהוא אוהב אותך... וזה באמת עונג. זה באמת משלים את החסר של הבדידות. וכך נוצר הערוב הזה."

"נאמר כן, הפתרון של הבדידות הוא באוהבים ולא במעריצים..."

- "יפה, הגדרה נחמדה וממחישה. לכן, כשלב ראשון עד שניגש לעבודה האמיתית, שהיא הפתרון האמיתי שהזכרנו, יש עדיין מקום לברר את הטוב מן הרע במצב הנוכחי."

"אתה מתכוון שהמוטיבציה שלי צריכה להיות האהבה מהסובבים ולא ההערכה שלהם? זה נראה לי ממש בזוי... לעשות מעשים כדי שיאהבו אותי? מה אני, ילד קטן?"

- "ל... אתה צודק. הכוונה שלי לא הייתה לגבי השאלה של המוטיבציה אלא לגבי ההרגשה של הבדידות. מעתה כאשר מישוהו משבח אותך, זו מילה שאני מעדיף על המילה 'מחמאה', שמקורה במקרא בהתנהגות של הרשעים המחנפים (סחלים 26), תהנה מכך שאדם אוהב אותך ורואה אותך בעין טובה, ואילו את הדברים שהוא אומר תקבל בשוויון נפש כאשר הם אינם משפיעים על הרגשתך."

"ומה כאשר מדובר בהיפך, בהערה וביקורת?"

"...מה? ... נראה לך? ... עבודה לשמה? ... על מה אתה מדבר? זו מדרגה גבוהה מאוד מאוד! איך בכלל... תורה לשמה? הגזמת!"

- **סליחה?** הגזמתי? מה? למי זה מיועד? למשיח בן דוד והסגן שלו בלבד? על מה אתה מדבר! מדרגה גבוהה? כנראה אתה במדרגה גבוהה! אל תיבהל... נראה שאתה חושב שאם אתה לומד לשמה אתה חייב להפוך להיות כזה רציני וכבד שלא מפסיק ללמוד לרגע, כי הרי אם המניע שלי הוא לשם ה', כי כך הוא ציווה, אני חייב ללמוד בכל רגע, כמו דוד המלך לפחות... תירגע. אתה יכול להמשיך להיות אותו בחור נחמד ושמח. לא יקרה בך שום שינוי מיוחד. הכל בכפוף לתקנון המאמץ וההתרשלות, כמו שביירנו בשיחות הקודמות. אני פשוט מציג לפניך את המציאות שלך! למעשה זה מה שגורם לך ללמוד! זה מה שמניע אותך לקיים את המצוות! תשים לב!"

"לא... זה לא יכול להיות... אני לא ברמה כזו של אהבה לה' שמבעירה אותי לעשות כך הכל!"

- **בסדר.** לאט לאט. כל הדיבור הזה מוביל אותנו לביורר האמיתי של הנקודה של הערך העצמי. אך בזמן שנשאר לנו לא נוכל להיכנס אליו, לכן ניאלץ להמתין לשיחה הבאה... בינתיים תנסה אתה לחשוב, מה יכול להיות תחליף טוב ל'דעת הקהל' עליך."

"**טוב...** נשאר לנו הנושא הטכני של ההערכה."

אל תתבייש לבקש!

- **כן,** נכון. כעת, אחר שהבנו בעז"ה את הנושאים של ההערכה והאהבה וכו', קל יהיה לענות על השאלה הזו. הבעיה אותה ביקשת לפתור היא שההערכה משפיעה על המצב הנפשי שלך. שאתה מושפע ממה שאומרים עליך. אך מבחינה טכנית, אכן יש מקום לעשות מה שצריך לעשות. אם אתה חושב שבגדרי ההשתדלות שלך לגבי שידוך או שטעלע למי שזה נוגע לו, שיגש למי שצריך לדעת אודותיו ויספר לו. ואם יש צורך גם להראות את עצמך, תעשה זאת! אך כל זה מתבצע כדבר שצריך לעשות אותו, ולא כדחף של רעב נפשי לקבל

"ומה קורה אם אדם לא מקבל אהבה מהוריו? או שהוא כבר עזב אותם אך עדיין לא התחתן? ובכלל, למה ה' ברא את הצורך הקיומי הזה בחברה?"

- **שאלות** מצוינות. נגיע אליהן כאשר ניגש לעבודה האמיתית שבנושא הזה."
"הגיע הזמן לסיים?"

הגיע הזמן לתורה לשמה!

- **לא!** נשארתי בלי מוטיבציה! אתה רוצה להישאר כך עד השיחה הבאה? הבה ניגש לנושא. אתה אומר שמה שהיה המניע שלך עד עכשיו הוא ההערכה. אתה יודע שהמילה 'מוטיבציה' בתרגום ללשונונו הוא 'הנעה'. כן? אולי תופתע, אך זהו לא דבר כל כך שלילי. הרי כך הורונו חז"ל 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה'. (פסחים :) הרי כל הכוחות שבנו מטרתם להעלות אותנו ולשרת את עבודת ה'. ממש כמו האוכל ושאר ענייני הגוף והנפש, עלינו לקחת אותם לסייע בעבודת ה'. אמנם, המטרה בהם הוא אך כדי להתקדם ולהגיע לעמדה שלא נזדקק אליהם, אלא המניע לעבודה תהיה האהבה שלנו לה'. המקום שבו היית הוא מה שמכונה במסילת ישרים 'הפחותים משלמי הדעת'. אלו הם האנשים שמה שמניע אותם הוא המעמד שלהם, והם מוכנים לעמול ולעשות הרבה כדי שלא להיות בעמדה חברתית נמוכה. להם אומר הרמח"ל להתבונן בכך שגם בעולם הבא יש מעמד חברתי... והוא נצחי... תראה שם, בפרק ד'. כל שעליהם לעשות הוא להחליף את החברה שממנה הם מצפים למעמד..."

"זה מה שהיה אולי מתאים לי בעבר, אך כעת אני מבין את ההבל שבי'דעת הקהל' לגבי. מה ישמש לי כמניע?"

- **נראה** שאין ברירה, תאלץ להתחיל לעבוד לשמה... אני מבין שעד היום זה לא היה מספיק חזק כדי לדרבן אותך לעבוד, אך כפי שאני מכיר אותך, כפי שתוארת רבות בעבר, חשוב לך מאוד מה ה' רוצה ממך ואיך הוא רואה אותך. הרי חלק ניכר ממה שתסכל אותך רבות היה הנושא של רמת הדרושה כלפי שמיא. זה מה שצריך עכשיו להפוך להיות המנוע המניע שלך."

- **"נכון..."** עוד נראה בעז"ה עד כמה. נו, רוצה לסכם?"

"כן. פתחתי בשתי הרגשות שהיו לי כאשר ניסיתי ליישם את ההבנה שהרצון בהערכה הוא פשוט מוטעה ושקרי, הרגשות כאילו אני מפסיד מניע משמעותי וכן דבר מהנה ומשמח. שאלה נוספת היא על כך שהחיים אכן מתנהלים על פי מה שהחברה חושבת. התשובה שלך היתה, שאכן יש צורך לבנות מערך פנימי שיחליף את המערך שבנוי על הערכה חברתית, ובו נעסוק בהמשך, ולעת עתה ביררת בין ההנאה והשמחה שבהערכה שהיא שקרית ונכובה לבין הנאה נוספת שכלולה בקבלת שבח, והיא האהבה שהיא מביעה. דייקת ששבח אינו מורה בהכרח על אהבה שאינה תלויה בדבר, אלא רק על אהבה שתלויה בדבר. לגבי ההנעה שאני מפסיד, הערת את תשומת ליבי לכך שהוא מניע 'שלא לשמה', לא שללת אותו, אך נראה לי שבאמת הוא יותר גרוע ממה שהצגת... וכתחליף הצעת עבודה לשמה. אמרת שלא בשמים היא ושלמעשה אני אכן מונע מרצון לעשות רצון ה', ושנעמיק בזה בבירור הבא. לסיום הראית לי שהמחשבה שהדברים מתנהלים על פי מה שחושבת החברה - בסופו של דבר קשורה גם היא לאותה נקודה, ונפתרת ברמה שיכולה להיפתר במציאות על ידי אותה הבנה, שדעת האנשים עלי אינה משנה באמת את המציאות שלי. לא פשוט. נראה לי שצריך זמן כדי לשנות את התפיסה הזו..."

- **"בהחלט.** ועוד לא סיימנו את מה שצריך לבנות עוד קודם לניסיון ליישום... חזק ואמץ! נהייתי מהשיחה איתך..."

"או, אני מרגיש הנאה של אהבה... שאינה תלויה בדבר... יישר כוח! גם אני נהייתי."

- **"כל טוב."**

הכרה והערכה כדי להרגיש 'שווה'. אם אתה רוצה לקבל משרה של מגיד שיעור, הוא יכול להראות את חידושי התורה שכתב למי שיכול לעזור לו בזה. אך זה שונה לגמרי מאם הוא יראה את החידושים שלו לאנשים כדי שיפרגנו לו עליהם... זה הכל. והשאר, ביטחון בה'. 'חן וכבוד יתן ה' לא ימנע טוב להולכים בתמים' (תהילים פ"ד ט). 'ולענוים יתן חן' (משלי

ג'לד). וכידוע, כל המחזור על הגדולה הגדולה בורחת ממנו, וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו' (פירוש י"ג). זו לא סגולה על טבעית. אנשים לא אהבים מי שמנסה להתבלט, ואנשים מזהים איכות. אין מה לדאוג."

"בסדר, זו תשובה ברמה של חיים. אך אני מתכוון גם ביום יום. את מי מגישים חזן במעריב של שבת ומי ממנים להיות אחראי וכו' תלוי ברושם שהבחור עושה!"

- **"או** שזה תלוי בכוחות שלו. יכול להיות שהוא באמת מתאים!"
"יש בחורים מתאימים שבגלל שלא עושים רושם מפסידים."

- **"אני** לא יודע אם הם רוצים את התפקידים האלו כמו שנראה לך... אך אם יש תפקיד שנראה לך שאתה יכול לבצע, גש ובקש אותו ממי שיכול לתת לך אותו!"

"ח..." זו בושה לבקש... וחוז' מזה, חלק ממה שרוצים לקבל כיבודים כמו להיות חזן, זה שהגבאי או האחראי נותן לך ולא לאחרים, סימן שהוא 'מחזיק' ממך."

- **"בן-ציון..."** אתה לא שם לב? זה חוזר שוב למקום הרגשי של ההערכה! שוב, מה שחשוב עליך הגבאי או האחראי, ומה שיחשוב עליך אם תגש לבקש ממנו תפקיד - לא נוגע לך בכלל! לא מעלה ולא מוריד! אם אתה לא לוקח את דעת בני אדם עליך כבעלת משמעות רגשית, אתה גם לא מתבייש!"

"נכון..." לא שמת לב לזווית הזו של העניין... זה שינוי לאורך ולרוחב..."